

NHL Stenden Hogeschool

Bacheloropleiding Accountancy (voltijd)
Bacheloropleiding Finance, Tax and Advice (dual)
Bacheloropleiding Finance & Control (voltijd)
Associate Degree Finance & Control (voltijd)

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In oktober 2019 zijn de bestaande hbo-bachelor en Ad-opleidingen B Accountancy, B Finance & Control, B Finance, Tax and Advice, en AD Finance & Control van NHL Stenden Hogeschool bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleiding B Finance, Tax and Advice kent alleen een duale variant, de andere opleidingen worden in voltijd aangeboden. De opleiding B F&C wordt zowel op de locatie Leeuwarden als op de locatie Emmen aangeboden en kennen deels, door de ontstaansgeschiedenis uit NHL Hogeschool en Stenden Hogeschool, een eigen programma. Het is de bedoeling dat op termijn het volledige curriculum van beide locaties op elkaar is afgestemd. Het panel beoordeelt alle opleidingen als **positief**.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleidingen ontvangen voor standaard 1 het oordeel voldoet.

Het panel concludeert dat de beoogde leerresultaten van de betreffende opleidingen wat betreft niveau en oriëntatie voldoen aan de eisen die het werkveld stelt. De beoogde leerresultaten zijn inzichtelijk afgeleid van de betreffende landelijke profielen en zijn gekoppeld aan de Dublin descriptors, waardoor ze voldoen aan de internationale eisen.

Met betrekking tot de Accountancy opleiding constateert het panel dat alle CEA-eindtermen zijn vertaald naar de leeruitkomsten en daarmee in het programma zijn afgedekt.

De beoogde leerresultaten worden periodiek getoetst aan het werkveld, waarbij de Werkveldadviescommissie (WAC) een belangrijke rol speelt. De vier opleidingen mogen zich volgens het panel verheugen in een grote (40 leden), deskundige, betrokken en actieve WAC. Los van de WAC onderhouden de opleidingen intensieve contacten met hun specifieke werkveld. Contacten die door hun openheid vanuit de opleidingen door de verschillende werkvelden zeer worden gewaardeerd, zo heeft het panel kunnen constateren.

De opleidingen sluiten nauw aan bij de landelijke opleidings- en beroepsprofielen. Zij profileren zich door een sterke gerichtheid op de regio en het MKB. Gezien het regionale werkveld dat de opleidingen voornamelijk bedienen, is dit volgens het panel een logische profilering. De internationale dimensie mag hierbij niet uit het oog worden verloren; dit geldt met name bij de Accountancy-opleiding.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleidingen ontvangen voor standaard 2 het oordeel voldoet.

Het panel heeft zich alleen een goed beeld kunnen vormen van de nieuwe programma's van de eerste twee jaar van de opleidingen en verder van de oude programma's van het derde en vierde jaar van de drie bacheloropleidingen. Van de nieuwe derde- en vierdejaars programma's heeft het panel alleen een globale indruk gekregen. Op basis hiervan is het panel van mening dat de programma's in voldoende mate aansluiten bij de beoogde leerresultaten en heeft het panel het vertrouwen dat dit ook voor de nieuwe programma's zal gelden. De programma's zijn breed, zeer praktijkgericht en geven studenten een goede kennisbasis mee. Er is nauwe aansluiting met de praktijk door het werken aan beroepsproducten vanaf jaar 1, praktijkcasuïstiek, de inzet van

gast sprekers uit de praktijk, excursies en (afstudeer)stages. Vanaf het begin van opleiding is er veel aandacht voor het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Internationalisering is voldoende in het programma geborgd, maar kan met name bij de bacheloropleiding Accountancy nog wat meer gewicht krijgen. Ook is er voldoende keuzevrijheid in de programma's, hoewel dit in de bacheloropleiding Accountancy groter mag, indien dit met de vele vaste CEA-eindtermen is te realiseren.

De Ad-opleiding Finance & Control biedt een goed evenwicht tussen een zelfstandige opleiding en een opleiding met doorstroommogelijkheid naar de verwante bacheloropleiding.

Het panel vindt dat de opleiding een heldere, activerende didactische aanpak gebruikt, die goed aansluit bij de beoogde leerresultaten. Studenten geven aan dat ze zich goed uitgedaagd en geactiveerd voelen. De ateliers dragen daar in belangrijke mate aan bij. Studenten werken hier met docenten en het werkveld aan veelal reële beroepsproducten voor het werkveld. Ook het didactisch concept DBE draagt bij aan het zelfsturend, actief leren van de student en aan de praktijkgerichtheid van de opleidingen. De begeleiding van studenten is goed opgezet en werkt in de praktijk prima. De opleidingen mogen zich verheugen in goede en toegewijde docententeams. De docenten van de opleiding zijn goed gekwalificeerd, deskundig, enthousiast, betrokken en zeer toegankelijk voor studenten. De opleidingen investeren veel in de verdere professionalisering van de docenten, vooral op het gebied van DBE. De fysieke voorzieningen kunnen nog beter op het nieuwe onderwijsconcept worden ingesteld. Verder kan er betere software beschikbaar worden gesteld om gemakkelijker data-analyse programma's te kunnen laten draaien.

Standaard 3: Toetsing

De opleidingen ontvangen voor standaard 3 het oordeel voldoet.

De toetsing van alle opleidingen voldoet aan de eisen van de basiskwaliteit. De toetsing is valide, betrouwbaar en transparant. De toetsing van leerjaar een en twee is inmiddels passend bij het DBE-onderwijsconcept. Het panel vindt het hierbij vooral sterk dat in elke periode het beroepsproduct centraal staat en de toetsing hierop is toegespitst. De studenten zijn hier ook tevreden over. De toetsing past goed bij het onderwijs en studenten weten wat van hen wordt verwacht. Het panel constateert dat er nog vrij veel toetsen worden afgenomen en ook de opleidingen erkennen dat hier nog aan gewerkt moet worden. Aan de hand van de Uitwerkingsnotitie Toetsing ziet het panel volop mogelijkheden om dit te realiseren. Het panel benadrukt dat door het verder implementeren van formatieve toetsing, de hoeveelheid summatieve toetsen kan worden teruggebracht.

De toetsing in leerjaar drie en vier is nog gebaseerd op de oude didactische concepten en zijn daardoor meer verschillend tussen de vier opleidingen. Het panel vindt de toetsprogramma's ook in deze jaren passend, maar ziet ook nog ruimte voor verbetering. In het laatste schoolsemester toetsen alle opleidingen in Leeuwarden nog steeds in kleine eenheden en aan de hand van veel schriftelijke toetsen. Op de locatie Emmen zijn de eenheden van toetsen ook klein, maar wordt al meer op basis van opdrachten getoetst. Het panel adviseert de opleidingen om naar grotere eenheden van toetsing te gaan passend bij de complexiteit en zelfstandigheid die gevraagd wordt in de laatste fase van de opleiding.

De toetsing van het afstuderen is voor alle opleidingen van de locatie Leeuwarden vergelijkbaar. Hoewel de hoeveelheid EC van het afstuderen verschilt, door de opleidingsvariant of landelijk

gestelde eisen, is de opzet wel dezelfde. De beoordeling gebeurt aan de hand van rubrics. Het panel constateert dat de mogelijkheid tot het geven van een toelichting op de rubrics in veel gevallen niet wordt gebruikt. Het panel adviseert de opleidingen meer te sturen op het geven van een toelichting op de rubrics, zodat de navolgbaarheid verbetert.

De borging van de kwaliteit van toetsing en diploma's is op orde, zo oordeelt het panel. De toetscommissie en examencommissie werken samen aan het verhogen van de kwaliteit van toetsing. Het panel oordeelt dat de examencommissie meer proactief mag zijn in haar rol, zoals de toetscommissie al wel is.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleidingen ontvangen voor standaard 4 het oordeel voldoet.

De leerresultaten worden voor alle opleidingen gerealiseerd, zo constateert het panel. De studenten worden goed voorbereid op het afstuderen en krijgen voldoende houvast in het vinden van een geschikt afstudeerbedrijf en een geschikte opdracht. Het panel heeft een grote diversiteit aan opdrachten gezien. De opleidingen bieden de student ook veel vrijheid bij de keuze voor een onderwerp. Een student mag ook een onderwerp kiezen dat meer ligt op het vlak van vaardigheden, bijvoorbeeld communicatie, binnen een financiële instelling.

Het panel heeft zowel sterke als wat zwakkere eindwerken gezien. Sterke eindwerken blinken uit in helderheid, sterke onderzoeken en relevante adviezen. Zwakkere eindwerken zijn rommelig van opzet en kennen minder scherpheid in de adviezen. Het panel adviseert de opleidingen om aandacht te geven aan de volgende zaken. Handhaaf de gestelde richtlijn van hoeveelheid pagina's, omdat het panel nu zowel sterke als zwakkere eindwerken heeft gezien die veel langer waren dan de richtlijn van 40 pagina's. Daarnaast adviseert het panel om strakkere richtlijnen te hanteren op stijl en taal. Het panel is enthousiast over het plan om het beroepsproduct ook in het eindwerk meer centraal te zetten. Dat past bij de opzet van de rest van de opleidingen.

Het panel vindt dat de opleidingen actief werken aan het borgen van actualiteit en niveau van de eindwerken. Zowel de WAC als het lectoraat Onderzoek van NHL Stenden worden door de opleidingen regelmatig geraadpleegd. Ze geven de opleidingen input tot het ontwikkelen van het nieuwe afstuderen.

Zowel het werkveld als de alumni zijn tevreden over de opleiding. De alumni komen goed terecht in de praktijk – zowel op niveau als in het werkveld van de studie. Vaak kunnen afgestudeerden meteen aan de slag in het bedrijf waar ze zijn afgestudeerd. Het werkveld verwoordde dit als “ze zijn plug-and-play” en dat onderschrijft het panel.

Inhoudsopgave

<u>Samenvatting</u>	3
<u>Inleiding</u>	9
<u>Schets van de opleiding</u>	12
<u>Standaard 1</u> <u>Beoogde leerresultaten</u>	15
<u>Standaard 2</u> <u>Onderwijsleeromgeving</u>	22
<u>Standaard 3</u> <u>Toetsing</u>	31
<u>Standaard 4</u> <u>Gerealiseerde leerresultaten</u>	39
<u>Eindoordeel over de opleiding</u>	42
<u>Aanbevelingen</u>	43
<u>Bijlagen</u>	44
<u>Bijlage 1</u> <u>Bezoekprogramma</u>	45
<u>Bijlage 2</u> <u>Bestudeerde documenten</u>	48

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleidingen Accountancy, Finance, Tax and Advice, Finance & Control en de Associate Degree Finance & Control van NHL Stenden Hogeschool. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van NHL Stenden Hogeschool en in overleg met de opleidingen. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleidingen. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (september 2018) en de *NQA Handleiding opleidingsvisitaties 2019*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 17 en 18 oktober 2019. Het visitatiepanel bestond uit:
De heer drs. P.A.M. de Keijzer (voorzitter, domeindeskundige)
Mevrouw drs. C.J.W.M. Doesburg (domeindeskundige)
De heer A.J. Perdok, RA (domeindeskundige)
De heer drs. J.H. van Aken (domeindeskundige)
De heer L.A.P.A. Korteweg (studentlid)

Het studentlid, de heer L. A. P. A. Korteweg, heeft door persoonlijke omstandigheden het visitatiebezoek niet kunnen bijwonen. Hij is wel actief betrokken geweest bij de voorbereidingen en heeft ook de conceptrapportage becommentarieerd.

Mevrouw drs. G.H. Tonnaer, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

De opleidingen maakten onderdeel uit van verschillende visitatieclusters. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Werkwijze panel en procesverloop

Voor de opleidingsbeoordeling heeft de opleiding een zelfevaluatie en bijlagen ter beschikking gesteld aan het panel en is een paneloverleg gepland ter voorbereiding van de visitatie. Dit vooroverleg heeft circa twee weken voor het visitatiebezoek plaatsgevonden. De panelleden zijn geïnstrueerd over de werkwijze via de NQA-handleiding en het NVAO-kader. Vervolgens heeft het panel de aanpak, rolverdeling en werkwijze voor het visitatiebezoek besproken. Het panel heeft gesproken over de indrukken en observaties die zijn verkregen vanuit het zelfevaluatierapport en de bijlagen. Ook zijn de meningen over de geselecteerde eindwerken

gedeeld. Conform de richtlijnen van het NVAO-kader is er bij twijfel over het niveau of de beoordeling van een eindwerk een tweede panellid als lezer ingeschakeld.

Informatie uit het vooroverleg is uitgewerkt naar een agenda met vraagpunten voor de bezookdag. Waar nodig is contact opgenomen met de opleidingen om de organisatie van de bezookdag verder te stroomlijnen.

Tijdens de bezookdagen heeft het panel gesproken met diverse groepen (zie bijlage bezookprogramma) en het ter inzage gelegde materiaal bestudeerd (zie bijlage voor de volledige lijst). Het laatste betrof met name onderwijs- en toetsmateriaal, de online leeromgeving en notulen van verschillende commissies, zoals bijvoorbeeld examencommissie en opleidingscommissie. Medewerkers en studenten van de opleiding zijn in de gelegenheid gesteld om het panel (via mail) te benaderen buiten de bezookdag om (inloopspreekuur). Hier is geen gebruik van gemaakt

Aan het einde van de tweede bezookdag is in het gehele panel alle verkregen informatie verwerkt tot een totaalbeeld en tot een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel de voorlopige eindoordelen en belangrijkste bevindingen meegedeeld aan de opleiding.

Na het visitatiebezoek heeft de secretaris op basis van alle informatie en de meningen van de panelleden een conceptrapportage opgesteld en voorgelegd bij alle panelleden. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd bij de opleiding. De panelleden hebben kennisgenomen van de reactie van de opleiding en waar nodig aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

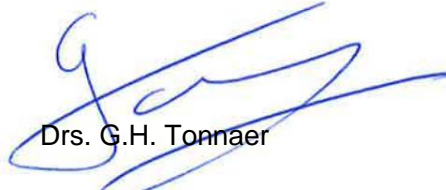
Utrecht, 25 februari 2020

Panelvoorzitter

Drs. P.A.M. de Keijzer

Lead-auditor

Drs. G.H. Tonnaer

Schets van de opleidingen

De opleidingen B Accountancy, B Finance, Tax and Advice (FTA), B Finance & Control/ Bedrijfseconomie (B F&C) en AD Finance & Control/ Bedrijfseconomie (AD F&C) zijn ingebed in de Academie Economics & Logistics (hierna de Academie) van NHL Stenden Hogeschool (hierna NHL Stenden). NHL Stenden is ontstaan uit de fusie tussen Stenden Hogeschool en de NHL Hogeschool. De fusie is per 1 januari 2018 tot stand gekomen en heeft zijn beslag gekregen in de opleidingen per 1 september 2018. De Academie is gevestigd op twee locaties, Leeuwarden en Emmen. De bacheloropleiding F&C wordt zowel in Leeuwarden als in Emmen aangeboden. Naast de hierboven genoemde opleidingen, biedt de Academie de bachelor Logistics Management en de Ad-opleiding Logistiek en Economie aan.

NHL Stenden heeft bij de fusie gekozen voor een platte inrichting van de organisatie met hierin drie lagen, College van Bestuur, academiectoren en resultaatverantwoordelijke teams (rvt) met teamleiders. Binnen de Academie bestaat het management uit een directeur en een teamleider voor elke opleiding, waarbij twee teamleiders een gecombineerde rol vervullen voor de opleiding Finance & Control op beide locaties (vijf personen). Deze teamleiders hebben allen ook nog docenttaken. Het managementteam wordt ondersteund door een STER-team (Support Team Education and Research), en hierin is de expertise op de gebieden van HRM, Onderwijs- & Onderzoekskwaliteit (O&O), Marketing & Communicatie (M&C) en Finance & Control vertegenwoordigd.

NHL Stenden heeft bij de fusie gekozen voor drie pijlers; Design Based Education (DBE), Internationalisering en Zwaartepunten voor Onderzoek en Onderwijs. DBE is een synthese van bestaande didactische concepten van beide hogescholen, aangevuld met elementen uit Design Thinking. DBE wordt sinds de fusie gefaseerd hogeschool-breed ingevoerd. De methodiek past in de sociaal-constructivistische visie op leren van NHL Stenden. Alle opleidingen van de Academie die nu worden geïmplementeerd hanteren per 1 september 2018 de DBE-methodiek in de propedeuse en per 1 september 2019 is ook het tweede leerjaar conform de DBE-methodiek vormgegeven. Leerjaren drie en vier worden nog aangeboden in oorspronkelijk vorm zoals deze ook voor de fusie werden aangeboden.

De tweede pijler, Internationalisering, zat meer in het DNA van de voormalig Stenden Hogeschool. De Academie maakt nu gebruik van de ervaringen opgedaan bij Stenden Hogeschool om het beleid op het gebied van internationalisering verder vorm te geven. Binnen het laatste zwaartepunt, Onderzoek en Onderwijs, richt NHL Stenden zich op drie thema's; Vital Regions, Service Economy en Smart Sustainable Industries. De AEL richt zich vooral op Vital Regions. De academie wil de vertaling maken naar innovatieve en duurzame bedrijfsvoering om zo een bijdrage te leveren aan een vitale economie binnen de regio. De academie zit nog in de opstartfase hiervan. De ambitie van de Academie is om vanuit het team F&C in Leeuwarden een associate lector aan te stellen, die samen met de lector Green Logistics de link tussen het onderzoek en het onderwijs gaat verstevigen.

De landelijke HEO-herordening had ook gevolgen voor de opleidingen F&C en FTA. Accountancy is ongewijzigd gebleven. Deze herordening is per 1 september 2018 afgerond. De opleiding

Bedrijfseconomie is enkel in naam gewijzigd naar Finance & Control voor zowel de Ad- als de bacheloropleiding. Inhoudelijk heeft de HEO-herordering geen gevolgen gehad voor deze opleiding. De opleiding FTA is ontstaan uit een samenvoeging van de opleidingen Financial Services Management (FSM) en Fiscaal Recht en Economie (FRE). NHL Hogeschool bood alleen de opleiding FSM aan. NHL Stenden kiest na de HEO-conversie voor een zachte knip en dit betekent dat studenten die gestart zijn bij NHL in september 2017 nog bij de opleiding FSM ingeschreven blijven en hun opleiding tot uiterlijk augustus 2023 kunnen afronden. Per 1 september 2018 starten alle studenten in de nieuwe FTA opleiding.

Het panel heeft kennis genomen van de aanbevelingen uit de vorige visitaties. De opleidingen hebben de aanbevelingen naar tevredenheid van het panel geïmplementeerd.

De vier opleidingen hebben sinds 1 september 2018 een gezamenlijke propedeuse. Het tweede leerjaar van de bacheloropleidingen Accountancy en F&C is net als in de propedeuse gelijk aan elkaar, vanaf leerjaar drie verschillen de programma's met nog een aantal overlappende vakken. Het programma van FTA is vanaf leerjaar twee verschillend van de andere opleidingen. De bacheloropleidingen F&C van de locaties Emmen en Leeuwarden verschillen nog van elkaar in het derde en vierde leerjaar. De opleidingen streven op termijn naar volledige harmonisatie van hun programma's.

F&C (B en AD) en Accountancy worden in voltijd aangeboden. De deeltijdvariant van F&C is uitfaserend. De opleiding FSM/FTA wordt in duale variant aangeboden. In totaal studeren 479 studenten bij F&C/ FTA/ACC. Het docententeam dat hen hierin begeleidt bestaat uit 36 docenten (24,7 fte).

Tabel overzicht opleidingen en uitfasering

34406	Bachelor	Accountancy	voltijd	Leeuwarden	
35517	Bachelor	Finance, Tax and Advice	duaal	Leeuwarden	Komt voort uit B FSM HEO-conversie
35520	Bachelor	Finance & Control	voltijd	Leeuwarden Emmen	Komt voort uit B BE HEO-conversie
80065	Ad	Finance & Control	voltijd	Leeuwarden	Naamswijziging per 01-09-2019 (BE)
80065	Ad	Finance & Control	deeltijd	Leeuwarden	Naamswijziging per 01-09-2019 (BE) Einde instroom 14-04-2016 Einde opleiding 31-08-2020
34401	Bachelor	Bedrijfseconomie	deeltijd	Leeuwarden	Einde instroom 14-04-2016 Einde opleiding 31-08-2020
34401	Bachelor	Bedrijfseconomie	voltijd	Leeuwarden Emmen	Einde instroom 01-09-2018 HEO-conversie Einde opleiding 31-08-2023
34414	Bachelor	Financial Services Management	duaal	Leeuwarden	Einde instroom 01-09-2018 HEO-conversie Einde opleiding 31-08-2023

Leeswijzer

De Academie heeft ervoor gekozen om vier van de zes opleidingen gezamenlijk te visiteren vanwege de inhoudelijke verwantschap tussen de opleidingen. In het rapport is ervoor gekozen om generiek te beschrijven wat voor alle opleidingen geldt en specifieke zaken per opleiding te

beschrijven, onderverdeeld naar de verschillende standaarden. De beoordeling van de opleidingen is vermeld in de specifieke beschrijving per opleiding, met inachtneming van de generieke uitgangspunten. Daarbij houdt het rapport bij alle standaarden dezelfde volgorde aan:

- 1) Accountancy
- 2) Finance, Tax and Advice/ Financial Services Management
- 3) Finance & Control (bachelor en associate degree worden gescheiden waar dit van toepassing is. De locatieverschillen zullen ook worden benoemd)

Tabel administratieve gegevens

Naam opleidingen in CROHO	Accountancy Finance, Tax and Advice Finance & Control
Type en soort	hbo; <u>Bachelor:</u> Accountancy Finance, Tax and Advice Finance & Control <u>Associate Degree:</u> Finance & Control
Variant	<u>Volgtijd:</u> B Accountancy B & Ad Finance & Control <u>Duaal</u> B Finance, Tax and Advice <u>Deeltijd (uitfaserend):</u> B Finance & Control
Sector	Economie
Graad	Bachelor Associate degree
Studielast	240 EC 120 EC
Afstudeerspecialisatie(s)	Geen
Locatie(s)	Leeuwarden en Emmen
Onderwijstaal	Nederlands
ISAT code CROHO	34406 B Accountancy voltijd 35517 B Finance, Tax and Advice dual 35520 B Finance & Control voltijd 80065 Ad Finance & Control voltijd
Financiering	Bekostigd
Visitatiegroep	HBO Accountancy groep 3 HBO Finance Tax Advice HBO Bedrijfseconomie Noord/Oost Nederland Nader vast te stellen
Inleverdatum	1-5-2020

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De bacheloropleiding Accountancy, de bacheloropleiding Finance, Tax and Advice, de bacheloropleiding Finance & Control en de Ad-opleiding Finance & Control **voldoen** aan de eisen voor standaard 1.

Het panel concludeert dat de beoogde leerresultaten van de betreffende opleidingen wat betreft niveau en oriëntatie voldoen aan de eisen die het werkveld stelt. De beoogde leerresultaten zijn inzichtelijk afgeleid van de betreffende landelijke profielen en zijn gekoppeld aan de Dublin descriptors, waardoor ze voldoen aan de internationale eisen.

Met betrekking tot de Accountancy opleiding constateert het panel dat alle CEA-eindtermen zijn vertaald naar de leeruitkomsten en daarmee in het programma zijn afgedekt.

De beoogde leerresultaten worden periodiek getoetst aan het werkveld, waarbij de Werkveldadviescommissie (WAC) een belangrijke rol speelt. De vier opleidingen mogen zich volgens het panel verheugen in een grote (40 leden), deskundige, betrokken en actieve WAC. Los van de WAC onderhouden de opleidingen intensieve contacten met hun specifieke werkveld. Contacten die door hun openheid vanuit de opleidingen door de verschillende werkvelden zeer worden gewaardeerd, zo heeft het panel kunnen constateren.

De opleidingen sluiten nauw aan bij de landelijke opleidings- en beroepsprofielen. Zij profileren zich door een sterke gerichtheid op de regio en het MKB. Gezien het regionale werkveld dat de opleidingen voornamelijk bedienen, is dit volgens het panel een logische profilering. De internationale dimensie mag hierbij niet uit het oog worden verloren; dit geldt met name bij de Accountancy-opleiding.

Onderbouwing

Algemeen beroepsbeeld en profilering

De opleidingen hebben een heldere en opportune visie op het beroep waartoe zij opleiden en op de ontwikkelingen in het werkveld dat zij bedienen. Met het opleiden tot wendbare professionals sluiten de opleidingen aan bij het *Profiel wendbare professional* van de Vereniging Hogescholen uit 2017. De afgestudeerde moet beschikken over een aantal kwaliteiten om zich als wendbare professional in de snel veranderende wereld beroepsbekwaam te zijn en te blijven. Het gaat hierbij onder meer om een gedegen theoretische kennisbasis, onderzoekend vermogen om bij te kunnen dragen aan de ontwikkeling van het beroep, voldoende ontwikkeld vakmanschap en de competentie om beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie te ontwikkelen. Conform de

ambities van NHL Stenden willen de opleidingen innovatieve en kritische professionals opleiden die over de grenzen van hun eigen discipline kunnen samenwerken en oplossingen kunnen vinden voor complexe problemen. De opleidingen zijn duidelijk ingebed in de noordelijke regio. Hun sterke gerichtheid op het MKB, dat van groot belang is voor deze regio, is daarom goed verklaarbaar. Met hun sterke regionale gerichtheid sluiten de opleidingen tevens goed aan op het NHL Stenden-zwaartepunt *Vital Regions*. Uiteraard onderkennen opleidingen ook het belang van internationalisering voor de financial professionals die zij opleiden, zie ook hieronder.

Het financieel-economische domein waarin de afgestudeerde financials van NHL Stenden terecht komen is volgens de opleidingen een domein in verandering. Er is in dit domein nu meer aandacht voor integriteit, betrouwbaarheid, ethisch handelen, servicegerichtheid en dienstbaarheid. De context van het beroep is steeds internationaler geworden. Vraagstukken rondom duurzaamheid en een economie die steeds meer aandacht heeft voor welzijn en welbevinden, naast alleen welvaart, worden onder de noemer 'betekeniseconomie' steeds belangrijker. Daarnaast is er een alsmaar stijgende impact van IT in het financieel-economische domein.

Hieronder volgen per opleiding afzonderlijke delen over het beroepsbeeld en de beoogde leerresultaten.

Bacheloropleiding Accountancy

Beroepsbeeld en profilering

De missie van de opleiding is "het opleiden van ondernemende en adviserende accountants die klaar zijn voor het accountantskantoor van de toekomst". De opleiding gaat uit van het beroepsbeeld dat de Accountancy-opleidingen hebben vastgelegd in het landelijk *Beroeps- en opleidingsprofiel Hbo Bachelor accountancy opleidingen van juli 2017* (AC-Scholenoverleg, 2017). Het panel acht de nauwgezette opvolging van het landelijk profiel verantwoord en voor de hand liggend, gezien de strikte wet- en regelgeving met betrekking tot het beroep van accountant.

De kern van het beroep ligt in het toevoegen van kwaliteit (relevantie en betrouwbaarheid) aan financiële en andere voor de bedrijfsvoering van ondernemingen en organisaties relevante informatie. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen het samenstellen, beoordelen en controleren van, of het adviseren over (financiële) informatie. Centraal in het beroepsprofiel staan ethiek, professioneel gedrag en het vermogen om kennis van diverse disciplines op een geïntegreerde wijze toe te passen bij het identificeren en (helpen) oplossen van praktijkvraagstukken. Bij de vaktechnische kennis en vaardigheden gaat het vooral om complexe business- en managementvaardigheden, ICT-kennis, risicomanagement en de besturing, beheersing en het gedrag van organisaties. Steeds hogere eisen worden er gesteld aan sociale vaardigheden, beroepshouding, communicatie en professionele oordeelsvorming. De Accountancy-opleidingen signaleren in het landelijk profiel de volgende relevante ontwikkelingen in het werkveld: een toenemend belang van internationalisering, verdere digitalisering en automatisering, het grotere belang van duurzaamheid en risicomanagement binnen ondernemingen en organisaties en een toename in wet- en regelgeving.

De bacheloropleiding Accountancy is vooral gericht op het werken op een accountantskantoor. Afgestudeerden van deze opleiding kunnen in de volle breedte van de accountancypraktijk

worden ingezet. De bachelor Accountancy kan alle voorkomende administratieve werkzaamheden voor de niet-controleplichtige onderneming verrichten, de ondernemer adviseren en begeleiden bij groei en kan de ondernemer voorbereiden op het controleplichtig worden van de onderneming. Belangrijke werkzaamheden van de hbo-bachelor Accountancy zijn het samenstellen van jaarrekeningen, het inrichten van geautomatiseerde administratieve systemen, het verstrekken van financiële, fiscale en bedrijfseconomische adviezen, het adviseren op het gebied van informatievoorziening en interne beheersing en het op operationeel niveau uitvoeren en aansturen van wettelijke controletaken. De opleiding van NHL Stenden vindt het hierbij van belang dat accountants verbindend, ondernemend en vindingrijk zijn. De opleiding wil zich op het gebied van advisering profileren ten opzichte van de andere accountancy-opleidingen. Het panel kan zich goed vinden in deze profilering. Met de werkveldadviescommissie wil het panel de opleiding aansporen meer aandacht te geven aan de internationale aspecten van het vak van accountant. Hoewel afgestudeerden vooral terecht komen in het regionale en werkveld, kunnen hun werkzaamheden ook een internationale dimensie hebben.

Studenten worden voor de twee verschillende varianten binnen accountancy opgeleid, Registeraccountant (RA) en MKB-accountant (AA). Bachelors RA kunnen doorstromen naar de master Accountancy & Controlling, de post-master Executive Master aan de Rijksuniversiteit Groningen of de master of Science in Accountancy van Nyenrode Business Universiteit. Bachelors AA kunnen de post-HBO-Accountancy opleiding volgen, die NHL Stenden en de Hanzehogeschool gezamenlijk aanbieden.

Beoogde leerresultaten

Voor de beoogde leerresultaten gaat de opleiding uit van de vier beroepstaken uit het landelijke profiel:

- Administratieve dienstverlening:
- Fiscale dienstverlening:
- Controle (assurance):
- (Bedrijfseconomische) advisering:

Daarnaast gaat de opleiding uit van de vier overkoepelende gedragskenmerken uit het landelijk profiel:

- Professionele houding
- Lerend en reflecterend
- Onderzoekend en ondernemend
- Communicatief.

De competenties in het landelijk profiel, de beroepstaken en gedragskenmerken, sluiten aan op de Dublin descriptoren en de hbo-bachelor standaard, waarmee het (internationale) hbo-niveau is aangetoond. Het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel sluit ook aan op de vaktechnische eindtermen die zijn vastgesteld door de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA). In het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel zijn de beroepstaken verder toegelicht met voorbeelden van beroepsproducten, waarvan verwacht mag worden dat een afgestudeerde bachelor deze kan maken of hieraan kan meewerken.

Het panel is van mening dat de opleiding het landelijk profiel, de hieraan gerelateerde beroepstaken en gedragskenmerken en alle CEA-eindtermen goed naar het programma heeft

vertaald en het programma deze daarmee afdekt. Het panel is ingenomen met het feit dat het (regionale) werkveld nauw is betrokken bij de formulering van de beoogde leerresultaten en de vertaling daarvan in het curriculum. Deze betrokkenheid verloopt via de Werkveldadviescommissie en via de vele contacten die de opleiding met het werkveld onderhoudt. In gesprekken met vertegenwoordigers uit het werkveld heeft het panel een grote waardering van het werkveld mogen opmaken over het contact met de opleiding en hoezeer deze openstaat voor suggesties vanuit het werkveld. Borging van de aansluiting van de beoogde leerresultaten bij de actuele ontwikkelingen in het werkveld geschiedt ook via het landelijk overleg van de Accountancy-opleidingen (AC-Scholenoverleg), gastdocenten en via permanente educatie van docenten voor de kernvakken.

Bacheloropleiding Finance, Tax and Advice

In deze paragraaf wordt alleen ingegaan op het beroepsbeeld en de beoogde leerresultaten van de nieuwe bacheloropleiding Finance, Tax and Advice (FTA), maar niet op die behorend bij de 'oude' opleiding FSM, omdat deze opleiding wordt uitgefaseerd. De gerealiseerde leerresultaten (standaard 4) hebben overigens betrekking op die van FSM.

Beroepsbeeld en profilering

De opleiding FTA heeft de volgende missie: "De opleiding FTA levert hoogwaardige professionals op als eerste keus voor de financiële en fiscale dienstverlening". De toekomstbestendige FTA-professionals kunnen straks aan de slag op alle plekken waar financieel en fiscaal advies nodig is. Zij kunnen (internationaal) goed functioneren op het gebied van financieel-zakelijke dienstverlening. Het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel vermeldt hierbij de "vier R-en": het werken aan de relatie met de klant, het genereren van rendement in de breedste zijn van het woord, het inschatten van en omgaan met risico's en het regisseren van de eigen ontwikkeling. De FTA-professional heeft nadrukkelijk een adviserende rol, tussen de accountant en de bedrijfseconoom in (de bewaker van de interne bedrijfsprocessen is de F&C collega; de accountant verzorgt de verantwoording van de resultaten extern). De FTA-professional dient het langetermijnbelang en de toekomstwensen van de klant. Als kernwaarden gebruikt de opleiding hierbij ethisch, deskundig en professioneel.

Beoogde leerresultaten

De opleiding gaat uit van de landelijke eindkwalificaties FTA, zoals opgenomen in het *Beroeps- en Opleidingsprofiel FTA 2017*. Per kernvakgebied is geformuleerd wat de afgestudeerde FTA'er moet kennen en kunnen in termen van kennis, vaardigheid en attitude: de eindkwalificaties. De eerste drie eindkwalificaties beslaan de inhoudelijke bagage van de drie kernvakgebieden van de opleiding: Finance, Tax en Advice. De eindkwalificaties zijn uitgewerkt in drie niveaus naar complexiteit van de taak en context en de mate van zelfstandigheid. Het gaat om de volgende eindkwalificaties, met daarbij vermeld het te behalen niveau:

1. Finance (niveau 2/3)
2. Tax (Business Law and Ethics) (niveau 2/3)
3. Advice (Organisational behaviour) (niveau 2/3)
4. Economics (niveau 2)
5. Accounting (niveau 2)

6. Management Information Systems (niveau 2)
7. Quantitative techniques (niveau 1)
8. Marketing (niveau 1)
9. Strategic management (niveau 1)
10. Operations management (niveau 1)

De eindkwalificaties sluiten aan op de Dublin descriptor en de HEO-standaard, waarmee het (internationale) hbo-niveau is aangetoond.

Volgens het panel sluiten de eindkwalificaties goed aan op het beroepsprofiel van de opleiding. Ook voor wat betreft de opleiding FTA is het panel ingenomen met het feit dat het (regionale) werkveld nauw is betrokken bij de formulering van de beoogde leerresultaten en de vertaling daarvan in het curriculum. Deze betrokkenheid verloopt via de werkveldadviescommissie, het landelijk College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) en via de vele contacten die de opleiding met het werkveld onderhoudt. In gesprekken met vertegenwoordigers uit het werkveld heeft het panel een grote waardering van het werkveld mogen opmaken over het contact met de opleiding en hoezeer deze openstaat voor suggesties vanuit het werkveld.

Bacheloropleiding Finance & Control

Beroepsbeeld en profilering

De opleiding Finance & Control (F&C) van NHL Stenden hanteert volgens het panel een helder, actueel en compleet beroepsbeeld voor de finance professionals die zij opleidt. De opleiding richt zich voornamelijk op het beroep van business controller. De business controller vraagt door en gaat op systematische wijze op zoek naar de achterliggende vraagstelling. Hij kan hierbij de cijfers vertalen in een toegevoegde waarde voor het bedrijf en kan dit overbrengen aan het management. Business controllers werken niet aan, maar mét cijfers. Zij beoordelen de cijfers van de organisatie met het oog op de beheersing van de doelen van de organisatie. Een finance professional is volgens de opleiding niet alleen 'in control' maar ook 'in charge' en zorgt dus niet alleen voor een beheersbare situatie, maar lost ook problemen daadwerkelijk op.

Met het beroepsbeeld sluit de opleiding aan op het Landelijk Opleidingsprofiel Finance & Control 2016 en de daarin genoemde waarden verbindend, ondernemend en vindingrijk. Het landelijk profiel benoemt enkele belangrijke maatschappelijke trends die van invloed zijn op het functioneren van de finance professional, zoals integriteit, maatschappelijke verantwoordelijkheid, big data, globalisering en sociale innovatie. Uitgangspunt hierbij is dat de globalisering het noodzakelijk maakt dat de opleiding ondernemende professionals opleidt die in een (inter)nationale werkomgeving kunnen opereren en niet alleen worden gedreven door economische belangen, maar ook kunnen nadenken over de gevolgen van hun handelen voor mens en omgeving. Ze begrijpen dat ze een essentiële verbindende factor (kunnen) zijn tussen veel verschillende functies en organisaties. Ze zijn van operationeel tot strategisch niveau de sparringpartner van zowel de directie, en bij voorbeeld ook de afdelingen ITC, HRM en productie. Het panel constateert dat de opleiding het landelijk profiel nauwgezet volgt. Het wil de opleiding uitdagen te bekijken of zij hieraan meer eigen accenten kan toevoegen.

Beoogde leerresultaten

Voor wat betreft de beoogde leerresultaten heeft de opleiding het landelijk profiel volledig geïmplementeerd. Het profiel beslaat de volgende vier vakgebieden:

- Strategic Management
- Performance Management
- Finance, Operations & Reporting
- Governance, Risk & Compliance.

Daarnaast gaat het profiel uit van de in de HEO-standaard benoemde beroepsvormende aspecten: onderzoekend vermogen, professioneel vakmanschap en verantwoord handelen. Inhoudelijk is het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel uitgewerkt in een zevental learning outcomes. De beoogde leerresultaten in het landelijk profiel (learning outcomes) sluiten aan op de Dublin descriptoren en de hbo-bachelor standaard, waarmee het (internationale) hbo-niveau is aangetoond. Het panel heeft veel waardering voor het feit dat het (regionale) werkveld nauw is betrokken bij de formulering van de beoogde leerresultaten en de vertaling daarvan naar het curriculum.

Ad opleiding Finance & Control

Beroepsbeeld en profilering

Het panel kan zich goed vinden in het beroepsbeeld van de opleiding voor de Ad'er en de profilering die zij daarbij kiest, ook omdat bij de vaststelling hiervan de opleiding het werkveld nauw heeft betrokken. De Ad opleiding Finance & Control (Ad-F&C) leidt bedrijfseconomen op die goed functioneren op het gebied van administratieve en financiële dienstverlening. De Ad-F&C leidt studenten breed op, met aandacht voor zowel kennisontwikkeling als praktische vaardigheden. Afgestudeerden zijn werkzaam binnen zowel profit als not-for-profit bedrijven en organisaties van diverse omvang, veelal binnen een financiële of administratieve afdeling. Ook kunnen zij zelfstandig werkzaam zijn. De Ad-F&C van NHL Stenden richt zich in het bijzonder op medewerkers in de verzekeringsbranche, medewerkers van administratiekantoren, incassobedrijven en de financiële afdelingen van grotere bedrijven. Afgestudeerden van de Ad-F&C kunnen instromen in het derde jaar van de bacheloropleiding F&C en kunnen zo ook in vier jaar het bachelor getuigschrift behalen.

Beoogde leerresultaten

De opleiding gaat uit van learning outcomes van het Landelijk OpleidingsProfiel Finance & Control 2016, zie ook hierboven bij *Bacheloropleiding Finance & Control*. De learning outcomes sluiten aan op de Dublin descriptoren en de hbo-bachelor standaard, waarmee het (internationale) hbo-niveau is aangetoond. De learning outcomes voor de Ad-opleiding zijn op het internationale niveau 5 gedefinieerd, die van de bacheloropleiding op niveau 6. Wat betreft de hierboven genoemde vier vakgebieden, legt de Ad-opleiding het accent op Finance, Operations & Reporting. Het verschil in het programma tussen de bacheloropleiding en de Ad-opleiding blijkt uit het uitstroomniveau per leeruitkomst, geoperationaliseerd in een verschil in de te realiseren beroepsproducten. De Ad-student realiseert vooral de beroepsproducten met meer uitvoerende, registrerende en beheersmatige aspecten en met een beperkt adviserende functie. De bachelor student realiseert daarbovenop beroepsproducten met sterker analytische, adviserende en

ontwerpaspecten. Het panel meent dat de opleidingen hiermee zich duidelijk van elkaar onderscheiden.

Afstemming met werkveld Academie Economics & Logistics

Het panel is onder de indruk van de vele en goede contacten die de opleidingen met het werkveld onderhouden. Via deze contacten zorgen de opleidingen voor een intensieve afstemming met het werkveld over de profilering van de opleidingen, de beoogde leerresultaten en het curriculum. De Academie heeft een werkveldadviescommissie (WAC) met circa 40 leden, waarin alle aan de verschillende opleidingen gerelateerde werkvelden zijn vertegenwoordigd. De WAC is zeer actief en betrokken, zo heeft het panel uit de verslagen van de WAC kunnen opmaken en uit het gesprek dat het panel met vertegenwoordigers van de WAC heeft gevoerd. Het panel vindt het zeer waardevol dat de WAC in gezamenlijkheid naar het brede 'finance' domein kijkt en daarnaast per opleiding in subgroepen naar de betreffende werkvelden. Het panel is van mening dat de opleidingen de WAC nog meer kunnen benutten voor verdere aanscherping van hun profilering. Contacten met het werkveld verlopen ook via de inzet van gastsprekers, opdrachten voor projecten, stages en afstudeeropdrachten. Daarnaast zijn diverse docenten zelf ook werkzaam in de beroepspraktijk en/of actief in beroepsorganisaties. Ook zijn de vier opleidingen actief in hun respectievelijke landelijke opleidingsoverleggen. Het lectoraat *Green Logistics* zal een steeds belangrijkere rol spelen in de verbinding tussen werkveld en opleidingen.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De bacheloropleiding Accountancy, de bacheloropleiding Finance, Tax and Advice, de bacheloropleiding Finance & Control en de Ad-opleiding Finance & Control **voldoen** aan de eisen voor standaard 2.

Het panel heeft zich alleen een goed beeld kunnen vormen van de nieuwe programma's van de eerste twee jaar van de opleidingen en verder van de oude programma's van het derde en vierde jaar van de drie bacheloropleidingen. Van de nieuwe derde- en vierdejaars programma's heeft het panel alleen een globale indruk gekregen. Op basis hiervan is het panel van mening dat de programma's in voldoende mate aansluiten bij de beoogde leerresultaten en heeft het panel het vertrouwen dat dit ook voor de nieuwe programma's zal gelden. De programma's zijn breed, zeer praktijkgericht en geven studenten een goede kennisbasis mee. Er is nauwe aansluiting met de praktijk door het werken aan beroepsproducten vanaf jaar 1, praktijkcasuïstiek, de inzet van gastsprekers uit de praktijk, excursies en (afstudeer)stages. Vanaf het begin van opleiding is er veel aandacht voor het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Internationalisering is voldoende in het programma geborgd, maar kan met name bij de bacheloropleiding Accountancy nog wat meer gewicht krijgen. Ook is er voldoende keuzevrijheid in de programma's, hoewel dit in de bacheloropleiding Accountancy groter mag, indien dit met de vele vaste CEA-eindtermen is te realiseren.

De Ad-opleiding Finance & Control biedt een goed evenwicht tussen een zelfstandige opleiding en een opleiding met doorstroommogelijkheid naar de verwante bacheloropleiding.

Het panel vindt dat de opleiding een heldere, activerende didactische aanpak gebruikt, die goed aansluit bij de beoogde leerresultaten. Studenten geven aan dat ze zich goed uitgedaagd en geactiveerd voelen. De ateliers dragen daar in belangrijke mate aan bij. Studenten werken hier met docenten en het werkveld aan veelal reële beroepsproducten voor het werkveld. Ook het didactisch concept DBE draagt bij aan het zelfsturend, actief leren van de student en aan de praktijkgerichtheid van de opleidingen. De begeleiding van studenten is goed opgezet en werkt in de praktijk prima. De opleidingen mogen zich verheugen in goede en toegewijde docententeams. De docenten van de opleiding zijn goed gekwalificeerd, deskundig, enthousiast, betrokken en zeer toegankelijk voor studenten. De opleidingen investeren veel in de verdere professionalisering van de docenten, vooral op het gebied van DBE. De fysieke voorzieningen kunnen nog beter op het nieuwe onderwijsconcept worden ingesteld. Verder kan er betere software beschikbaar worden gesteld om gemakkelijker data-analyse programma's te kunnen laten draaien.

Onderbouwing

Opzet programma

De opleidingen zijn in de nieuwe opzet modulair opgebouwd, waarbij in de eerste twee jaren is gekozen voor vier perioden van elk 15 EC. In deze perioden werken studenten twee dagen in de week in ateliers aan een beroepsproduct, zoveel mogelijk op basis van een authentieke opdracht uit het werkveld. Ter ondersteuning hieraan zijn er workshops over specifieke onderwerpen. Daarnaast volgen studenten per periode twee conceptuele vakken, waarin theoretische kennis wordt aangeboden, verbonden aan de kennisbasis van de opleiding. Elke module bestaat uit maximaal drie onderwijseenheden die zoveel mogelijk een nauwe verwantschap vertonen. Per module van 15 EC is 6 EC gekoppeld aan het beroepsproduct en 2 keer 3 EC voor de conceptuele vakken. Er is verder 3 EC per module bestemd voor het ontwikkelen van vaardigheden die noodzakelijk zijn voor professioneel handelen. De vaardigheden zijn opgenomen in de drie beroepsvormende aspecten verantwoord handelen, onderzoekend vermogen en professioneel vakmanschap. De nieuwe curricula voor jaar 1 en 2 zien er als volgt uit:

Opleidingen AC, FTA, F&C en Ad-F&C

Jaar 1	Periode 1.1 Businessplan	Periode 1.2 Organisatieplan	Periode 1.3 Interne Organisatie	Periode 1.4 Externe Verantwoording
Atelier (incl. workshops)	6 ECTS	6 ECTS	6 ECTS	6 ECTS
Vaardighedenlijn	3 ECTS	3 ECTS	3 ECTS	3 ECTS
Conceptuele modules	6 ECTS	6 ECTS	6 ECTS	6 ECTS

Opleidingen AC en F&C

Jaar 2	Periode 2.1 Interne Beheersing	Periode 2.2 Performance Management	Periode 2.3 International Growth	Periode 2.4 Jaarrekening MKB en fiscale aangifte
Atelier (incl. workshops)	6 ECTS	6 ECTS	6 ECTS	6 ECTS
Vaardighedenlijn	3 ECTS	3 ECTS	3 ECTS	3 ECTS
Conceptuele modules	6 ECTS	6 ECTS	6 ECTS	6 ECTS

Opleiding FTA

Jaar 2	Periode 2.1 en 2.2 De oriënterende en lerende professional (Werkplekieren)	Periode 2.3 International Growth	Periode 2.4 Jaarrekening MKB en fiscale aangifte
Atelier (incl. workshops)	24 ECTS	6 ECTS	6 ECTS
Vaardighedenlijn	In werkplek	3 ECTS	3 ECTS
Conceptuele modules	6 ECTS	6 ECTS	6 ECTS

Opleiding Ad F&C

Jaar 2	Periode 2.1 Interne Beheersing	Periode 2.2 Performance Management	Periode 2.3 en 2.4
Atelier (incl. workshops)	6 ECTS	6 ECTS	Afstudeerstage van 30 ECTS
Vaardighedenlijn	3 ECTS	3 ECTS	
Conceptuele modules	6 ECTS	6 ECTS	

De opleidingen hebben gekozen voor een vrijwel identiek gezamenlijk programma voor alle vier opleidingen in het eerste jaar. Het propedeutische jaar van FTA wijkt met ingang van het studiejaar 2019-2020 hier enigszins vanaf door het toevoegen van duale elementen. Aansluitend is er enige gezamenlijkheid in jaar twee om op deze wijze invulling te geven aan de ambitie om breed opgeleide financials af te leveren die bekend zijn met elkaars werkterrein. De eerstejaars groepen zijn echter wel opleiding specifiek ingedeeld, hetgeen sommige studenten betreuren. Het panel geeft de opleidingen daarom in overweging om de invoering van gemengde groepen in het eerste jaar te overwegen om op deze wijze studenten al wat ervaring te laten opdoen met interdisciplinair werken.

De programma's zijn volgens het panel samenhangend. De modules zijn ontwikkeld op basis van meerdere leeruitkomsten, passend bij het desbetreffende inhoudelijke thema. De modules worden op basis van leeruitkomsten ingericht, niet op basis van leerstof. Er is ruimte in de wijze waarop leeruitkomsten worden bereikt. De moduleeigenaar bewaakt de samenhang binnen de module. In de modulebeschrijvingen en handleidingen (per periode) staan de leerdoelen met indicatoren van de betreffende module en periode vermeld, naast de informatie over de toetsing en de beoordelingscriteria. Op basis van de modulebeschrijvingen en handleidingen concludeert het panel dat per periode de ateliers, de vaardigheden en de conceptuele modules een goede onderlinge samenhang kennen met een duidelijke koppeling aan het thema van de desbetreffende periode. De rode draad naar de leeruitkomsten en de beroepsbekwaamheid is duidelijk. De verticale samenhang is in de leeruitkomsten geborgd door deze te verdelen in drie niveaus op basis van de taxonomie van Bloom en vormt hiermee het meta-leerplan van het curriculum van de opleiding.

De nieuwe curricula van het derde en vierde jaar van de drie bacheloropleidingen (Accountancy, FTA en F&C) zijn nog in ontwikkeling. Ten tijde van de visitatie waren hiervan slechts globale blauwdrukken beschikbaar. Ook in de nieuwe derde- en vierdejaars programma's vormen stages, minoren en het afstudeertraject de belangrijkste elementen. Net als in de eerste twee jaar spelen reële beroepsopdrachten een belangrijke rol. Daarnaast zal er veel aandacht voor de actualiteit zijn. Op basis van signalen over de studielast van zittende derde- en vierdejaars studenten, heeft het panel de indruk dat studenten in de laatste twee jaar wat meer kunnen worden belast en wil de opleidingen dit punt dan ook meegeven bij de invulling van het nieuwe derde- en vierdejaars programma.

De Academie kiest er bewust voor om de eerste twee jaar van de opleidingen Accountancy en F&C nagenoeg gelijk te houden, vanwege de sterke verwantschap van beide opleidingen. Het panel sprak meerdere studenten en alumni die beide opleidingen hebben gecombineerd. Hoewel dit hard werken is, zo stellen de studenten, is het wel mogelijk om twee opleidingen in vier jaar af

te ronden. Het panel was hiervan onder de indruk. Tegelijkertijd vraagt het panel zich af of het programma van beide opleidingen dan wel uitdagend genoeg is, zeker in het derde en vierde leerjaar, als de combinatie van twee opleidingen binnen vier jaar af te ronden is.

Met het Ad-programma biedt deze opleiding volgens het panel een goed evenwicht tussen een zelfstandige opleiding en een opleiding met doorstroommogelijkheid naar de verwante bacheloropleiding. Dit is volgens het panel een goed voorbeeld voor andere Ad-opleidingen in het land.

Didactisch concept

Zoals in de *Schets van de opleidingen* aangegeven, hanteren de opleidingen in de nieuwe opzet Design Based Education (DBE) als didactisch model. De uitgangspunten van DBE zijn: multidisciplinaire samenwerking, design thinking, persoonlijke groei en duurzaamheid. Dit concept past in een sociaal-constructivistische visie op leren, waarbij ervarend leren centraal staat. Methodische interactie met de praktijk en inter- en multidisciplinaire projecten zijn belangrijke elementen van DBE. Het gaat uit van het zelflerend vermogen van studenten, stimuleert een proactieve studiehouding en is opdracht- en praktijkgericht. Docenten hebben trainingen gevolgd om DBE in het onderwijs te implementeren en te begeleiden

De ateliers vormen een belangrijke werkvorm. Dit is een werkvorm waarin de studenten leren werken en leren leren en de opleiding de praktijk naar binnen haalt. Het gaat hierbij om zelfstandig werken, samenwerken en kennismaken met de beroepspraktijk. Het onderwijs wordt waar mogelijk met het werkveld ontwikkeld en uitgevoerd. De basisgroep voor het werken in een atelier bestaat uit circa 24 studenten. Binnen deze groep werken kleinere groepen samen aan veelal real-life-opdrachten en vormen daarmee een leergemeenschap of community.

Het panel vindt dat de opleiding een heldere, activerende didactische aanpak gebruikt, die goed aansluit bij de beoogde leerresultaten. Het panel vindt DBE een aantrekkelijk model, omdat het appelleert aan het zelfsturend vermogen van de student, een proactieve studiehouding stimuleert, aanzet tot samenwerking en de student al vanaf het begin van de studie dicht bij de praktijk brengt. De ateliers in de eerste twee jaar zijn in de ogen van het panel een aantrekkelijke werkvorm, omdat deze aanzetten tot actief leren en studenten goed zicht geven op de beroepspraktijk. Studenten zijn ook enthousiast over de ateliers en DBE. De ateliers zijn door hun praktijkgerichtheid zeer motiverend. Uit de *Factsheet DBE-studenttevredenheid, 2019*, blijkt onder meer dat studenten de mate waarin het onderwijs activerend is en het aspect samenwerken hoog waarderen. Daarnaast zijn studenten ingenomen met de ruimte voor eigen creativiteit en de verbinding met de actualiteit die DBE biedt. Bij duidelijkheid over de opdrachten en onderlinge afstemming tussen docenten zien studenten ruimte voor verbetering als het om DBE gaat.

Inhoud programma

Kennis en vaardigheden

Op basis van de modulebeschrijvingen, handleidingen, studiemateriaal en gesprekken met docenten, studenten, alumni en werkveldvertegenwoordigers, maakt het panel op dat de studenten een gedegen financiële, bedrijfseconomische en fiscale kennisbasis verwerven. Met deze kennisbasis dekken de opleidingen de kenniscomponent van de beoogde leerresultaten goed af. Voor de bacheloropleiding Accountancy geldt dat in het bijzonder ook voor de CEA-

eindtermen. Naast het onderwerp Externe verantwoording, krijgen studenten ook goed inzicht in intern gerichte onderwerpen zoals Interne organisatie en bij de bacheloropleidingen Accountancy en F & C de thema's Interne beheersing en Performance management. De gerichtheid op het MKB uit zich bijvoorbeeld in het thema Jaarrekening MKB en fiscale aangifte in periode 2.4 in het tweede jaar van de bacheloropleidingen Accountancy, F & C en FTA. Het onderwerp data-analytics verdient volgens het panel, en studenten en alumni, echter meer aandacht in de bacheloropleidingen.

De opleidingen geven veel aandacht aan vaardigheden (soft skills), waarover ook de WAC zeer te spreken is. Het gaat hierbij vooral om samenwerken en adviesvaardigheden, die voor financials steeds belangrijker worden. Kennis en vaardigheden blijken in de praktijk 'just-in-time' te worden aangeboden, zo heeft het panel ook van studenten vernomen. Studenten zijn tevreden over de ervaring die zij tijdens hun studie met diverse vaardigheden opdoen. Wat betreft de vaardigheid samenwerken, zouden studenten meer ervaring willen opdoen met multi- en interdisciplinair samenwerken. Het panel ondersteunt deze wens om op deze wijze ook de voorbereiding op de latere beroepspraktijk te verbeteren.

Praktijkcomponent

Vanaf het begin van hun studie maken studenten intensief kennis met de praktijk. Dit geldt voor het oude programma, waarin studenten al in de eerste twee jaar aan praktijkprojecten werkten, maar nog meer in het nieuwe curriculum, waarin studenten in de ateliers in de meeste gevallen aan real-life opdrachten werken. Het werkveld wordt veel betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijs, zoals bij de beroepsproducten, als opdrachtgever en begeleider, het geven van gastlezingen en bij stages en afstuderen. Het panel is hiervan onder de indruk. Het spoort de opleidingen om daar waar in het programma nog fictieve casuïstiek wordt gebruikt, deze te vervangen door authentieke opdrachten. Belangrijke elementen in de praktijkcomponent zijn verder de stages en afstudeeropdrachten bij bedrijven en organisaties. Uit gesprekken met studenten, de NSE, de *Factsheet DBE studenttevredenheid* en het studentenhoofdstuk van de het Zelfevaluatie rapport, blijkt dat studenten van alle vier opleidingen zeer tevreden zijn over de praktijkcomponent van hun opleiding en de begeleiding daarbij. Voor de specifieke kenmerken van de praktijkcomponent per opleiding, zie onderstaande.

Accountancy

In het eerste jaar nemen studenten in het kader van hun oriëntatie op het toekomstige beroep deel aan een tweedaagse langs accountantskantoren. Ook doen zij een meeloopstage bij een accountantskantoor. Verder voeren eerstejaars studenten een fiscale opdracht uit in samenwerking met Accon AVM accountants en adviseurs. In jaar 2 volgen studenten een sollicitatietraining met accountantskantoren, stellen een AO-handboek op met accountantskantoor PWC en nemen deel aan een casusdag bij accountantskantoor EY. In het derde jaar (oude stijl) werken studenten aan een project samenstellen jaarrekening en een project Managementletter bij verschillende accountantskantoren, waaronder Deloitte. Ook lopen zij in het derde jaar stage bij een accountantskantoor. Vierdejaars studenten oude stijl doen een project Data-analyse met accountantskantoor EY en voeren een afstudeeropdracht uit bij een accountantskantoor of andere onderneming. Het panel vindt al deze praktijkervaring zeer waardevol en ook dat studenten hierin kennismaken met verschillende accountantskantoren om op deze wijze zich te kunnen oriënteren op een mogelijke toekomstige werkgever. Het is volgens

het panel ook een mooie illustratie van de diversiteit aan goede contacten die de opleiding in het werkveld heeft.

FSM/FTA

Een sterk element van de praktijkcomponent van de opleiding FSM/FTA is volgens het panel het werkplekleren in deze duale opleiding. In het tweede en derde jaar wisselt de student een semester binnenschools onderwijs af met een semester werken. In het semester werkplekleren werkt de student vier dagen per week en gaat één dag per week naar school, voor intervisie, vaardighedentrainingen, gastcolleges en WFT's . In het gehele vierde jaar werken studenten drie dagen per week en nemen twee dagen deel aan onderwijsactiviteiten. In het werkplekleren moet de student aantonen dat hij/zij kan voldoen aan de vereiste leeruitkomsten op het gevraagde beheersingsniveau. Met beroepsproducten toont de student aan te kunnen functioneren in de praktijk bij het uitvoeren van beroepstaken en het opstellen van beroepsproducten. Het panel vindt dit een aantrekkelijk concept en ook studenten blijken enthousiast hierover. In de semesters met werkplekleren in jaar 2 en 3 werkten studenten aanvankelijk vijf dagen per week. De opleiding heeft dit teruggebracht naar vier dagen per week op verzoek van de studenten om op deze wijze meer binding met de opleiding te kunnen houden en om van elkaar te kunnen leren. Het panel vindt dit een goede aanpassing en een mooi voorbeeld van hoe de opleiding omgaat met signalen van studenten. De opleiding wil het duale karakter versterken door vanaf het 2020 – 2021 de ateliers van het tweede blok van het eerste jaar te laten uitvoeren op locatie van de Belastingdienst, een mooi initiatief, aldus het panel. Het panel vindt dat de opleiding het duale karakter een goede invulling geeft en daarmee als voorbeeld kan dienen voor de Accountancy-opleiding, die op termijn ook een duale variant ambieert.

Bacheloropleiding F & C

Al voor de invoering van de ateliers werkte de opleiding in Emmen al nauw samen met het regionale werkveld bij de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijs. Van dit voorbeeld van nauwe samenwerking wordt nu in Leeuwarden goed gebruik gemaakt. Voor het nieuwe derde en vierde jaar wil de opleiding een leerbedrijf voor studenten opzetten, waarbij de opleiding in Emmen voorloper is. In Emmen wordt dit leerbedrijf gesitueerd midden in ondernemend Emmen (Growing Emmen) en heeft als opdrachtgevers de Talentencoöperatie, die zorgt voor opdrachten uit het bedrijfsleven, de Drentse Ondernemerszaak, voor opdrachten vanuit de gemeente, en het Lectoraat Green Logistics. Het panel vindt de introductie van het Leerbedrijf een aantrekkelijk initiatief, waarmee de praktijkgerichtheid van de opleiding duidelijk wordt versterkt.

Net als in bacheloropleiding Accountancy nemen eerstejaars studenten F & C in het kader van hun oriëntatie op het toekomstige beroep deel aan een tweedaagse langs diverse organisaties en bedrijven. In het tweede jaar volgen studenten een sollicitatietraining met organisaties uit de praktijk en maken een AO-handboek in samenwerking met Koopmans Meel B.V., van oudsher een belangrijke samenwerkingspartner van de opleiding in Leeuwarden. In het derde jaar volgt de stage en in het vierde jaar de afstudeeropdracht bij een organisatie. De praktijkcomponent wordt in het nieuwe curriculum in jaar drie en vier aangevuld met het hierboven genoemde Leerbedrijf.

Ad F & C

De Ad'er besteedt het tweede semester van zijn tweede jaar aan het werken in de praktijk in de vorm van een afstudeerstage. In de voorbereiding hierop volgt hij/zij een sollicitatietraining met organisaties uit de praktijk. Tijdens de afstudeerstage loopt de student vier dagen per week stage

en volgt één dag per week onderwijs (kennismodules en intervisie). In het eerste jaar neemt de Ad-student deel aan een tweedaagse langs diverse organisaties en bedrijven. In het tweede jaar werkt hij/zij aan een AO-handboek in samenwerking met Koopmans Meel B.V.

Onderzoeksvaardigheden

Vanaf het begin van het eerste jaar besteden de opleidingen voldoende aandacht aan de ontwikkeling van het onderzoekend vermogen van de studenten. Het panel leidt dit af uit de invulling van het onderdeel onderzoeksvaardigheden in het curriculum. DBE en de ateliers lenen zich daar volgens het panel goed voor. Voor het uitvoeren van de praktijkopdrachten in de ateliers verrichten studenten onderzoek(jes). De benodigde methoden en vaardigheden worden just-in-time aangeboden. In aansluiting op DBE heeft NHL Stenden voor het onderzoekconcept Design Based Research gekozen. Kenmerk hiervan is dat onderzoek ontwerpgericht (met beroepsproducten gericht op verbetering en innovatie), kort cyclisch en iteratief (ontwerp, test en revisie). Volgens het onderliggende principe van design thinking willen de opleidingen dat studenten zich ontwikkelen tot een vindingrijke professional, die op iteratieve wijze real-life vraagstukken onderzoekt om daarmee tot betekenisvolle en innovatieve oplossingen te komen. Met de opleidingen vindt het panel deze aanpak waardevol, omdat het goed aansluit bij een sterk veranderende maatschappelijke context met vraagstukken waarbij minder voor de hand liggende oplossingen gelden en die om vernieuwend onderzoek vragen. Aan de andere kant onderkent de Academie ook de behoefte aan een meer lineaire onderzoeks aanpak (evidence-based practice). De Academie wil aan beide aanpakken aandacht geven, hetgeen het panel ondersteunt.

In het oude programma voeren de studenten van de bacheloropleidingen Accountancy en F&C een onderzoek uit in de derdejaars stage en FSM/FTA-studenten tijdens het werkplekleren. In de afstudeerfase voeren studenten een onderzoek op eindniveau uit. In de modules onderzoeksvaardigheden zijn studenten hierop voorbereid. Op basis van de bestudeerde eindwerken concludeert het panel dat afgestudeerden van de oude programma's over voldoende onderzoekskwaliteiten beschikken. Op het gebied van onderzoek zoeken de opleidingen meer samenwerking met het lectoraat Green Logistics en met lectoraten buiten de eigen Academie. Het panel stimuleert de opleidingen deze samenwerking te intensiveren.

Keuzemogelijkheden

De bacheloropleidingen FSM/FTA en F & C bieden studenten volgens het panel voldoende mogelijkheden om eigen accenten in hun studie te leggen; studenten beamen dit. Dit kan bijvoorbeeld door een specifieke invulling van de stage en in het afstudeertraject. Daarnaast kunnen bachelorstudenten in het derde of vierde jaar een vrije minor kiezen, buiten de eigen opleidingen of buiten NHL Stenden als ook in het buitenland, of een minor die door de desbetreffende opleiding zelf wordt aangeboden, zoals de minor Financiële Planning en Tax van FSM/FTA. Voor studenten van de Ad F & C en de bacheloropleiding Accountancy zijn de keuzemogelijkheden beperkter. Voor de Ad is dit ingegeven door de kortere duur van de opleiding. Voor de Accountancy-opleiding geldt dat door de landelijke CEA-eindtermen het programma voor een groot deel vastligt. Het panel ondersteunt het streven van de opleiding Accountancy om naar meer ruimte voor keuzevrijheid te zoeken.

Internationalisering

Naast een sterke regionale gerichtheid, bereiden de opleidingen naar mening van het panel hun studenten in voldoende mate voor op de internationale aspecten van hun toekomstig beroep. Via

buitenlandse excursies komen studenten in aanraking met een internationale en interculturele werkomgeving. Tweedejaars studenten volgen gastcolleges aan de Roehampton University London en bezoeken in Londen de European Bank for Reconstruction and Development, de kredietbeoordelaar Standard and Poor's en Lloyds of London. Ook kunnen tweedejaars kiezen voor een excursie naar de Europese Centrale Bank in Frankfurt. De opleiding FSM/FTA werkt samen met Howest Hogeschool in Brugge, waarbij studenten van beide hogescholen samen met het Verbond van Creditmanagement Bedrijven werken aan een case op het gebied van creditmanagement. Studenten kunnen stage in het buitenland lopen of een minor in het buitenland volgen, bijvoorbeeld bij één van de buitenlandse vestigingen van NHL Stenden (Bali, Qatar, Zuid Afrika, Thailand). Ook kunnen zij in het buitenland afstuderen. Voor een aantal vakken gebruiken de opleidingen Engelstalige literatuur. Voor het tweede jaar wordt een Engelstalige module ontwikkeld, International Growth, waaraan ook buitenlandse studenten kunnen deelnemen. Verder is de inhoud van enkele modules, zoals de module Financial Accounting en Audit & Assurance van de Accountancy-opleiding voor een groot deel afgestemd op internationale standaarden zoals COSO, ISA en IFRS. In de bacheloropleiding Finance & Control in Emmen is Duits verplicht als tweede vreemde taal, om studenten goed voor te bereiden op het regionale werkveld waarin contacten met Duitsland een belangrijke rol spelen.

De opleidingen hebben in hun landelijke overleggen gekozen voor een Engelstalige benaming, om aan te sluiten bij de gebruikelijke terminologie in het nationale en internationale werkveld. Het panel acht deze keuze legitiem.

Begeleiding

Studenten zijn zeer tevreden over de begeleiding die zij krijgen, zo blijkt uit studentevaluaties, het studentenhoofdstuk van het ZER en de gesprekken die het panel met studenten had. De kleinschaligheid van de opleidingen draagt daar volgens het panel zeker aan bij. Studenten geven aan dat hun studietoelichters en docenten zeer toegankelijk en goed bereikbaar zijn. De sfeer binnen de academie vinden zij erg goed. De studietoelichters is gedurende de gehele studie het eerste aanspreekpunt voor de student en begeleidt de student bij het verwezenlijken van leerresultaten, keuzes in de persoonlijke leerroute, persoonsontwikkeling, talentontwikkeling en persoonlijke profilering. In het SLB-programma staat in elk jaar het beroep en de persoonlijke ontwikkeling van de student centraal. Verder is er per locatie een loket waar studenten met vragen terecht kunnen. Ook kunnen zij terecht bij het studentendecanaat bij studieproblemen, met vragen over financiën of vragen over studeren met een handicap. Voor langstudeerders bieden de opleidingen specifieke begeleiding. In Leeuwarden heeft elke opleiding daarnaast een eigen studieadviseur en werken de opleidingen in het eerste jaar met een buddiesysteem van ouderejaars studenten. Eerstejaars studenten zijn over dit laatste erg enthousiast, zo heeft het panel mogen vernemen. Het panel pleit dan ook voor invoering van dit systeem in Emmen.

Docenten

Het onderwijs wordt per opleiding door kleine teams van zeer betrokken en gemotiveerde docenten verzorgd, zo heeft het panel mogen ervaren. Studenten zijn positief over hun docenten, met name over hun grote betrokkenheid, goede toegankelijkheid en deskundigheid. De afzonderlijke teams (er is geen apart team voor de Ad-opleiding) kennen de volgende getalsmatige samenstelling:

- Bachelor Accountancy: 10 (6,1 Fte)
- Bachelor FSM/FTA: 6 (4,7 Fte)

- Bachelor F&C – Locatie Leeuwarden: 10 (6,9 Fte)
- Bachelor F&C – Locatie Emmen: 10 (5,5 Fte)

Een groot aantal docenten (80%) heeft een mastergraad, drie docenten een PhD en één docent volgt een promotietraject. Vrijwel alle docenten hebben een relevante didactische scholing gevolgd. Nieuwe docenten volgen standaard een opleiding Basis Didactische Bekwaamheid. Van alle docenten is 70% BKE-gecertificeerd en sommige docenten, zoals de voorzitter van de examencommissie en de voorzitter van de toetscommissie beschikken over het SKE-certificaat. Verschillende docenten hebben recente ervaring in de beroepspraktijk of zijn daarin nog werkzaam. Met de aanwezige kennis en expertise onder de docenten kunnen de opleidingen hun programma's volgens het panel goed afdekken.

De opleidingen voeren volgens het panel een verstandig HR-beleid met een aanname- en professionaliseringsbeleid gericht op de realisering van het DBE-concept, de coachende rol van docenten en de doorontwikkeling van de teams richting resultaatverantwoordelijke teams. Vanwege de sterkere coachende rol van docenten in het DBE-onderwijs en meer integraal werken, zetten de opleidingen sterk in op breed inzetbare economen en bedrijfskundigen die affiniteit en/of ervaring hebben met de coachende rol van de docent. Tijdens de visitatie heeft het panel met enkele nieuwe docenten gesproken die dat ook goed uitdroegen. De opleidingen hebben in de professionalisering van docenten veel geïnvesteerd, en investeren steeds nog veel, in de implementatie van DBE. Het gaat hierbij onder meer om een training in de principes van DBE, trainingen op het gebied van coaching en op het gebied van toetsing in DBE. Docenten hebben ook een basistraining Design Thinking gevolgd. Een eerste groep docenten heeft deelgenomen aan een masterclass op het gebied van DBE, KAOS-pilot. Speciale liaison-docenten organiseren regelmatig intervisiebijeenkomsten over DBE. Verder is er in de didactische scholing van docenten speciale aandacht voor digitale didactiek.

Om bij te blijven op hun vakgebied bezoeken docenten netwerkbijeenkomsten, symposia, congressen en volgen gerichte cursussen, naast het bijhouden van vakliteratuur. Docenten die aan wettelijke opleidingsvereisten moeten voldoen, zoals registeraccountants en registercontrollers, worden in staat gesteld permanente educatiepunten te verzamelen. Docenten geven aan zeer tevreden te zijn over hun professionaliseringsmogelijkheden. Het samen werken aan het nieuwe onderwijsconcept en aan de ontwikkeling van resultaatverantwoordelijke teams blijkt ook goed voor de teambuilding te zijn. Na de fusie weten de docenten van voorheen NHL en voorheen Stenden elkaar goed te vinden en ook tussen de teams uit Emmen en Leeuwarden is er al intensief contact, zo heeft het panel met genoeg kunnen constateren.

Voorzieningen

Voor wat betreft de voorzieningen ziet het panel ruimte voor verdere verbetering. De fysieke omgeving is nog niet volledig ingesteld op het nieuwe onderwijsconcept. De opleidingen onderkennen dit en op korte termijn zullen meer werkplekken en projectruimtes voor studenten worden gerealiseerd. Ook aan de behoefte aan meer computercapaciteit om zwaardere programma's te kunnen laten draaien, vooral voor data-analyses, wordt gewerkt.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De bacheloropleiding Accountancy, de bacheloropleiding Finance, Tax and Advice, de bacheloropleiding Finance & Control en de Ad-opleiding Finance & Control **voldoen** aan de eisen voor standaard 3.

De toetsing van alle opleidingen voldoet aan de eisen van de basiskwaliteit. De toetsing is valide, betrouwbaar en transparant. De toetsing van leerjaar een en twee is inmiddels passend bij het DBE onderwijsconcept. Het panel vindt het hierbij vooral sterk dat in elke periode het beroepsproduct centraal staat en de toetsing hierop is toegespitst. De studenten zijn hier ook tevreden over. De toetsing past goed bij het onderwijs en studenten weten wat van hen wordt verwacht. Het panel constateert dat er nog vrij veel toetsen worden afgenomen en ook de opleiding erkent dat hier nog aan gewerkt moet worden. Aan de hand van de Uitwerkingsnotitie Toetsing ziet het panel volop mogelijkheden om dit te realiseren. Het panel benadrukt dat door het verder implementeren van formatieve toetsing, de hoeveelheid summatieve toetsen kan worden teruggebracht.

De toetsing in leerjaar drie en vier is nog gebaseerd op de oude didactische concepten en zijn daardoor meer verschillend tussen de vier opleidingen. Het panel vindt de toetsprogramma's ook in deze jaren passend, maar ziet ook nog ruimte voor verbetering. In het laatste schoolsemester toetsen alle opleidingen in Leeuwarden nog steeds in kleine eenheden en aan de hand van veel schriftelijke toetsen. Op de locatie Emmen zijn de eenheden van toetsen ook klein, maar wordt al meer op basis van opdrachten getoetst. Het panel adviseert de opleidingen om naar grotere eenheden van toetsing te gaan passend bij de complexiteit en zelfstandigheid die gevraagd wordt in de laatste fase van de opleiding.

De toetsing van het afstuderen is voor alle opleidingen van de locatie Leeuwarden vergelijkbaar. Hoewel de hoeveelheid EC van het afstuderen verschilt, door de opleidingsvariant of landelijk gestelde eisen, is de opzet wel dezelfde. De beoordeling gebeurt aan de hand van rubrics. Het panel constateert dat de mogelijkheid tot het geven van een toelichting op de rubrics in veel gevallen niet wordt gebruikt. Het panel adviseert de opleidingen meer te sturen op het geven van een toelichting op de rubrics, zodat de navolgbaarheid verbetert.

De borging van de kwaliteit van toetsing en diploma's is op orde, zo oordeelt het panel. De toetscommissie en examencommissie werken samen aan het verhogen van de kwaliteit van toetsing. Het panel oordeelt dat de examencommissie meer proactief mag zijn in haar rol, zoals de toetscommissie al wel is.

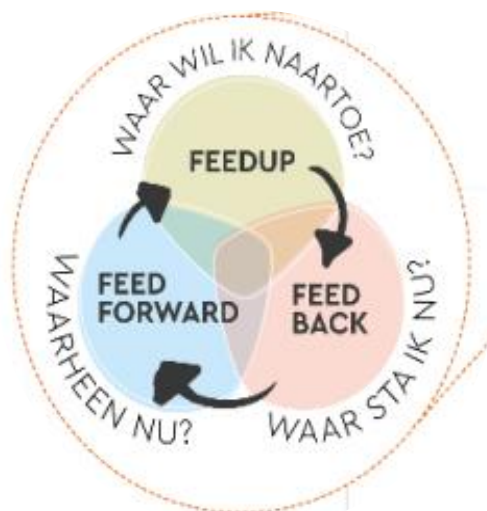
Onderbouwing

Toetsbeleid

De Academie heeft haar toetsbeleid vastgesteld op basis van het NHL Stenden brede toetsbeleid zoals opgenomen in het Strategisch Onderwijsbeleid. In het Course Document van de Academie en de opleidingen is het toetsbeleid verder uitgewerkt. De Academie hanteert een aantal uitgangspunten voor toetsing:

- het eindniveau is geborgd
- de toetsing is congruent met het onderwijs. Meer specifiek houdt congruent met DBE-onderwijsconcept in dat er een sterke relatie is tussen formatief en summatief toetsen
- het toetsprogramma is robuust met een juist mix van toetsvormen
- meer formatief en minder summatief toetsen
- toetsen voldoen altijd aan de criteria betrouwbaarheid, validiteit en transparantie
- toetsorganisatie is effectief
- waar mogelijk worden kennis en vaardigheden integraal getoetst, bij voorkeur gerelateerd aan authentieke beroepssituaties.

Hoewel dit beleid helder op papier staat, constateerde de toetscommissie samen met de examencommissie, in het studiejaar 2018-2019 dat meer concretisering nodig was. Zo waren niet alle toetsen voorzien van een toetsmatrijs en werd niet in alle gevallen een toetsanalyse uitgevoerd. De dienst O&O (onderdeel van het STER-team) heeft daarom in juni 2019 de 'Uitwerkingsnotitie Toetsing' geschreven. De notitie bevat onder andere een uiteenzetting over het onderscheid tussen assessment for learning en assessment of learning. Daarnaast wordt gesproken over het onderscheid tussen feedup, feedback en feedforward (zie figuur 3.1 hieronder). De uiteindelijke beslissing (assessment of learning) mag na de feedback ontvangen gedurende een onderwijsperiode (assessment for learning) geen verrassing meer zijn. De notitie is van juni 2019 en heeft daardoor nog niet zijn beslag gekregen in het toetsprogramma. Het panel is zeer te spreken over deze notitie. De notitie is congruent aan het DBE-onderwijsconcept, zo stelt het panel vast. Het panel wil de opleidingen dan ook aanmoedigen deze notitie zo snel mogelijk te implementeren in de toetsprogramma's.

Figuur 3.1 Model van feedback NHL Stenden (Uitwerkingsnotitie Toetsing, 2019)

Toetsprogramma en toetsing

Ten tijde van het bezoek van het panel aan de opleidingen, zijn de toetsprogramma's in twee delen te onderscheiden. Het toetsprogramma voor het eerste en tweede leerjaar van elke opleiding is reeds vernieuwd en conform het DBE-onderwijsconcept ingericht. Daarnaast zijn de toetsprogramma's voor het derde en vierde leerjaar nog gebaseerd op de voormalige onderwijsconcepten (van voor de fusie van beide hogescholen). Een student in leerjaar een of twee heeft per periode maximaal zes toetsen.

Het panel constateert dat het toetsprogramma voor het eerste en tweede leerjaar eenduidig is van opzet. Het toetsprogramma kent een heldere structuur en de student heeft goed inzicht in wat wordt verwacht via bijvoorbeeld een voorbeeldtoets of een beschikbaar beoordelingsformulier. De toetsing is daarmee transparant, zo oordeelt het panel. De student krijgt gedurende de ateliers regelmatig feedback op zowel het product in ontwikkeling, in groepsverband, als op het proces waarbij het gaat om de individuele bijdrage van een student. De kennistoetsen sluiten aan bij het beroepsproduct van de betreffende periode. Er wordt die kennis getoetst die nodig is voor dat beroepsproduct. Uit de gesprekken met studenten blijkt dat studenten blij zijn met deze ondersteunende toetsen. De theoretische kennisbasis geeft ze houvast voor het werken aan het beroepsproduct. Door de opzet van de toetsing van de ateliers, zowel het beroepsproduct als de ondersteunende toetsen, slagen de opleidingen erin valide te toetsen. Daarnaast stelt het panel vast dat de toetsing betrouwbaar is. Er is veel afstemming tussen docenten onderling, bij zowel de formatieve als summatieve momenten. Het DBE-onderwijsconcept stimuleert niet alleen de studenten in hun actieve houding, het zorgt er ook voor dat de dialoog over toetskwaliteit tussen docenten onderling veel meer plaatsvindt. Het panel is dan ook enthousiast over deze opzet.

Tegelijkertijd ziet het panel nog wel ruimte voor verbetering. Het panel constateert dat in de huidige, eerste, opzet van het nieuwe toetsprogramma sprake is van relatief veel toetsen. De opleidingen lijken houvast te zoeken in summatieve toetsing, zo stelt het panel vast. Zo staat in het DBE-atelier het beroepsproduct (groepstoets) centraal en legt de begeleider op meerdere momenten in de onderwijsperiode vast wat de voortgang is (formatief). Het panel vindt dat de vele formatieve toetsmomenten in het atelier veel informatie bieden over het niveau van de student. Conform de Uitwerkingsnotitie Toetsing vindt het panel dat de opleidingen hier meer gebruik van kunnen maken richting summatieve beslissingen. Expliciet staat hierin vermeld dat "de leer- en de beslisfunctie van beoordelingsinstrumenten zijn geïntegreerd". Aan de hand van tussentijdse, individuele feedback, zou het voldoende inzichtelijk moeten zijn hoe een individuele student heeft gepresteerd in het beroepsproduct, wat zijn bijdrage hieraan was en welke kennis hij hierover heeft bijgeleerd. Dit laatste hoeft dan niet meer in een individuele MC-kennistoets te worden getoetst, zo meent het panel. Dat zou de hoeveelheid summatieve toetsing terugbrengen, passend bij de visie op onderwijs en toetsing.

Het derde en vierde leerjaar van elke opleiding betreft nog het oude curriculum en zijn meer verschillend. Hieronder is het toetsprogramma van deze jaren per opleiding toegelicht. Voor de Ad-opleiding F&C is het tweede leerjaar toegelicht. Overeenkomstig bij alle opleidingen zijn de WFT (Wet Financiële Toezicht) toetsen. Voor de opleidingen FSM respectievelijk FTA geldt een WFT diplomaplicht wanneer je als financieel dienstverlener aan de slag wilt. In alle opleidingen komen deze toetsen terug en het panel vindt deze opzet goed. De studenten zijn hier ook

tevreden mee. In het Studentenhoofdstuk stellen ze dat de WFT's belangrijk zijn omdat je anders deze toetsen moet behalen tijdens je eerste baan. Ze zijn zo aantrekkelijker op de arbeidsmarkt.

Het panel heeft van alle opleidingen een representatieve selectie van toetsmateriaal bestudeerd, met studentuitwerkingen, beoordelingen en beschikbare toetsmatrijzen. Het panel is van mening dat de toetsen voldoen aan de niveau-eisen die aan toetsen op AD- en bachelorniveau worden gesteld.

Accountancy

De opleiding Accountancy is gebonden aan de landelijke CEA-eindtermen. Deze eindtermen zijn door de opleiding verwerkt in het toetsprogramma. Het panel beoordeelt deze verwerking als goed. Het leerplanschema (toetsprogramma) is herleidbaar in het overzicht van de CEA-eindtermen – van elke toets is daarmee inzichtelijk op welke plek de CEA-eindtermen worden getoetst en op welk niveau. Gedurende de gehele studie werkt de student aan de CEA-eindtermen.

In het eerste semester van het vierde leerjaar werkt de student aan de OAT (OverAll Toets), door middel van theorie en het oefenen met cases. De aanpak werkt, getuige het feit dat gemiddeld genomen meer studenten deze toets behalen dan het landelijke gemiddelde. In het tweede semester van het vierde jaar werken studenten aan het afstuderen. Tijdens dit semester werken studenten ook aan 'MKB-advies'. In deze toets staan gesprekstechnieken die een accountant nodig heeft, centraal en werken de studenten met behulp van acteurs aan het voeren van lastige gesprekken. Volgens het panel is de opleiding terecht trots op deze toets en het panel wil de Academie stimuleren deze 'best practice' te vertalen naar de andere opleidingen. Het panel vindt het toetsprogramma van Accountancy voldoen aan de basiskwaliteit.

Studenten zijn tevreden over toetsing. Tijdens het bezoek en in het zelfevaluatie-rapport stellen ze dat het onderwijs goed aansluit op de toetsen en dat weten wat van hen verwacht wordt (door oefentoets of oefencases). Uiteraard ervaren de studenten enkele toetsen als pittig, bijvoorbeeld Belastingrecht. Tijdens de toets moeten studenten wet- en regelgeving opzoeken om het juiste antwoord te kunnen geven. Dat is pittig in de tijd die je hebt voor de toets, maar met voldoende oefening wel te doen, zo stellen de studenten. Ze vinden de beoordeling van de toetsen transparant en kunnen een toets in alle gevallen inzien en krijgen dan desgewenst nog toelichting.

FTA/FSM

In de duale opleiding speelt toetsing in het werkplekleren een belangrijke rol. De student toont aan over de vereiste kwalificaties te bezitten via het werkplekleren. FSM/FTA werkt in leerjaar drie en vier met een portfolio en performance assessment over het werkplekleren. Binnen elke periode van werkplekleren staan alle eindkwalificaties van FSM (het huidige programma) centraal. De student moet aantonen over de integrale beroepskwalificaties te beschikken. Het panel vindt deze wijze van toetsing van werkplekleren geschikt. De studenten geven aan dat altijd duidelijk is wat van hen wordt verwacht in het werk dossier. De uitdaging is wel om te werken aan toetsen, terwijl je ook werknemer bent.

Tijdens de 'schoolsemesters' is het toetsprogramma meer gericht op specialistische onderwerpen. Er worden in jaar drie en vier nog maar weinig schriftelijke, multiple-choice, toetsen

afgenomen en dat vindt het panel passend bij de toetsing van of richting het eindniveau. Er is een mooie mix van opdrachten, werkstukken, mondelinge toetsen en productbeoordelingen. Binnen het FSM/FTA toetsprogramma wordt al veel met beroepsproducten gewerkt. Het maakt de toetsing valide en de studenten vinden de toetsen ook zeer relevant. Het panel vindt dat de toetsing voldoet aan de basiskwaliteit. Het panel ziet wel nog ruimte voor verdere verbetering. De toetsing horend bij de 'schoolsemesters' gaat vaak in kleine eenheden. Het panel wil de opleiding adviseren om in grotere eenheden en meer integraal te toetsen. Daarmee wordt meer recht gedaan aan de complexiteit en zelfstandigheid passend bij leerjaar drie en vier.

Finance & Control

Het toetsprogramma van de Ad-opleiding F&C kent een mooie mix van toetsvormen, zo stelt het panel vast. De inrichting van het toetsprogramma is afgestemd op dat van de bacheloropleiding. De toetsing op bachelor eindniveau begint pas vanaf leerjaar drie. Dit maakt de doorstroom vanuit de Ad-opleiding naar de bachelor eenvoudig, indien een student dat wenst. Het panel vindt deze inrichting van het toetsprogramma van de Ad-opleiding een voorbeeld voor de rest van Nederland. Het panel vindt de toetsing valide. Uit het leerplanschema, het course document van de opleiding en de voorbeelden van toetsing die tijdens het bezoek zijn bekeken laten zien dat de toetsing doet wat het moet doen. De studenten zijn daarnaast tevreden over de transparantie van toetsing – ze weten in nagenoeg alle gevallen voorafgaande aan de toets wat van hen wordt verwacht. Ze kunnen zich dan ook vinden in het oordeel dat ze ontvangen. Het toetsprogramma van de Ad-opleiding voldoet aan de basiskwaliteit, zo oordeelt het panel.

De bacheloropleiding wordt aangeboden in Emmen en Leeuwarden. Het toetsprogramma van leerjaar drie en vier is voor beide locaties op het moment van bezoek nog verschillend, al zijn de verschillen klein. Voor beide locaties geldt dat de student een stage, minor en afstudeersemester volgt, van elk 30 EC. In het laatste reguliere onderwijssemester, in Leeuwarden het tweede semester van leerjaar drie en in Emmen het eerste semester van leerjaar vier, valt het panel op dat er in kleine eenheden wordt getoetst. Leeuwarden kent een maximale toetseenheid van vier EC en Emmen van vijf EC. In Leeuwarden zijn dit in de meeste gevallen schriftelijke toetsen. In Emmen is er sprake van een mix van opdrachten en schriftelijke toetsen. Voor beide geldt dat de toetsing betrekking heeft op kennis en vaardigheden en dat dit past bij hetgeen getoetst moet worden. Hoewel de toetsing valide en betrouwbaar is, adviseert het panel de opleiding om bij de herontwikkeling kritisch te kijken naar dit semester. Werk toe naar meer integrale toetsing, waarbij beroepsproducten centraal staan. Het panel heeft er met de Uitwerkingsnotitie Toetsing en de mogelijkheden die het DBE-onderwijsconcept biedt voor toetsing, vertrouwen in dat de opleiding dit kan realiseren. Het panel oordeelt dat het toetsprogramma voor beide locaties voldoet aan de basiskwaliteit.

De studenten zijn tevreden over de kwaliteit en transparantie van toetsen, zo werd duidelijk tijdens het visitatiebezoek. De docenten houden zich in de meeste gevallen aan de deadlines voor nakijken. Daarnaast biedt de opleiding studenten snel de gelegenheid tot herkansing. De vijfde week van de volgende periode is ingericht voor herkansingen en is er geen onderwijs. Dat biedt studenten de gelegenheid om snel en met aandacht te werken aan herkansingen. Het panel vindt dit een goede inrichting van toetsing en herkansing.

Toetsing afstuderen

Elke opleiding heeft zijn eigen afstudeerhandleiding. Deze handleidingen volgen alle, behalve F&C locatie Emmen, dezelfde opzet. De bedoeling is dat per studiejaar 2020-2021 het afstuderen voor de bacheloropleiding F&C op beide locaties is geharmoniseerd. In de afstudeerhandleidingen van de locatie Leeuwarden staat helder beschreven welke eindkwalificaties centraal staan in het afstuderen zelf (waar de student op wordt getoetst) en hoe het proces van afstuderen eruit ziet. Daarnaast staat in de afstudeerhandleiding vermeld welke begeleiding de student mag verwachten en wat de doorlooptijd is van de diverse processtappen. In de afstudeerhandleiding van Emmen zijn het proces en wat centraal staat in de beoordeling goed omschreven. De koppeling aan de eindkwalificaties wordt niet expliciet gemaakt. De eindkwalificaties zijn in de OER opgenomen.

Voor alle opleidingen bestaat het afstuderen uit drie onderdelen; het onderzoeksrapport, een reflectie en een eindgesprek/presentatie. Voor elke opleiding geldt dat de student hier individueel aan werkt. De student moet zelf een afstudeeropdracht vinden en deze opdracht wordt beoordeeld op geschiktheid door de afstudeercoördinator / scriptiecommissie van de opleiding. Daarna werkt de student aan een plan van aanpak/ onderzoeksplan. Wanneer dit document is goedgekeurd, kan de student het onderzoek gaan uitvoeren en komen tot een advies of plan voor de organisatie. De bedrijfsbegeleider beoordeelt de student middels een gestandaardiseerd formulier en de student reageert op deze beoordeling in een reflectieverslag. Dit reflectieverslag is onderdeel van het onderzoeksrapport. Indien het onderzoeksrapport voldoet aan de randvoorwaarden en met een voldoende is beoordeeld, mag de student op eindgesprek/ eindpresentatie. In dit eindgesprek met de beoordelaars (1^e examinerator en 2^e examinerator/ begeleider) presenteert de student het eindwerk en beantwoordt hij kritische vragen van de beoordelaars. De totale studielast van het afstuderen is verschillend per opleiding en varieert van 18EC (Accountancy) tot 30EC (F&C, locatie Emmen).

Het panel vindt de opzet van het afstuderen voor elke opleiding goed. Door het reflectieverslag wordt expliciet gebruik gemaakt van het oordeel van de bedrijfsbegeleider. Dat verhoogt de praktijkgerichtheid van het afstuderen. Over het algemeen zijn studenten tevreden over de voorbereiding op het afstuderen, al is in sommige gevallen de voorlichting wat laat (vooral voor studenten in Emmen). In het gesprek met examinatoren blijkt dat de begeleiding wisselend wordt ingevuld. Enkele examinatoren sturen wat meer op contact met studenten en anderen laten dit meer vrij. Het panel adviseert om de begeleiding zoals vermeld in de handleidingen te hanteren voor alle studenten, zodat hier meer uniformiteit in komt.

De opleidingen in Leeuwarden beoordelen het afstudeerwerk aan de hand van rubrics. Dit betekent dat elk te beoordelen criterium voorzien is van een toelichting en oordeel. De criteria zijn weer ingedeeld naar onderdelen. De examinerator kan elk onderdeel nog voorzien van een aanvullende toelichting, zodat het oordeel meer toegespitst is op het werk van de student. Dit gebeurt in de praktijk maar weinig. De examinatoren vertellen het panel dat zij de toelichting op het oordeel meestal mondeling geven, na afloop van de verdediging/ presentatie. Deze werkwijze maakt de beoordeling in de rubrics moeilijk navolgbaar, zo stelt het panel vast. In gesprek met examinatoren wordt duidelijk in dat het oude beoordelingsformulier, met scores en aparte toelichting, de toelichting slecht werd ingevuld. De overstap naar rubrics is mede hierom gemaakt. Hoewel de opleidingen duidelijk hebben gemaakt waarom men is overgegaan op

rubrics, beveelt het panel de opleidingen aan om examinatoren meer te stimuleren tot het geven van persoonlijke feedback in het formulier.

De beoordeling van eindwerken voor de locatie Emmen gaat aan de hand van twee beoordelingsformulieren. Het eerste formulier stelt vast of een eindwerk voldoet aan alle eisen en een voldoende (V) scoort op alle onderdelen. Daarna wordt het cijfer bepaald aan de hand van het tweede formulier. Dit tweede formulier is ook een rubricsformulier, maar hiervan is de weging van de diverse onderdelen meer inzichtelijk. Hoewel het panel de beoordelingen van eindwerken in Emmen beter kan volgen, constateert ze hier dat niet alle formulieren even zorgvuldig zijn ingevuld. Het panel adviseert ook hier om meer te sturen op de zorgvuldigheid van beoordelen. Het panel vindt dat de herontwikkeling van het afstuderen, voor alle opleidingen, de mogelijkheid biedt om hier een verbeterslag in gang te zetten.

Borging

De examen- en toetscommissie zijn gemeenschappelijk voor alle opleidingen van de Academie Economics & Logistics. Gezamenlijk borgen zij de toetsprogramma's en de getuigschriften. Meer specifiek is de examencommissie verantwoordelijk voor de diploma's en de kwaliteit van toetsing van het afstuderen en de stage. De toetscommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van alle andere toetsen. De voorzitter van de toetscommissie is lid van de examencommissie en vormt op deze manier de 'linking pin' tussen beide commissies. Uit het document "Werkwijze examencommissie en toetscommissie" blijkt dat de opleidingen ernaar streven dat toetskwaliteit is geborgd door een kwaliteitscultuur onder examinatoren te bevorderen. Twee principes zijn hierin leidend; toetsbekwaamheid van examinatoren (zie voor stand van zaken voor wat betreft BKE- en SKE-certificering standaard 2) en de toepassing van het vier-ogen-principe. Het panel vindt dit een goede werkwijze en passend bij de professionaliteit die de examinatoren hierin wordt gegeven. De examinatoren nemen steeds meer hun eigen verantwoordelijkheid, onder meer door de peer-review gesprekken, die recentelijk zijn ingevoerd.

Toetscommissie

De toetscommissie werkt actief aan de principes toetsbekwaamheid en toepassing van het vier-ogen-principe. Sinds de fusie organiseert de toetscommissie peerreviews. Het is verplicht voor examinatoren om eenmaal per jaar aan deel te nemen aan deze reviews. Het panel constateert uit het gesprek met diverse examinatoren dat deze werkwijze wordt gewaardeerd en zijn effect heeft. Het helpt de examinatoren om meer bewust te zijn van toetskwaliteit. Het panel prijst de toetscommissie met deze aanpak.

Daarnaast bekijkt de toetscommissie actief of in alle gevallen de toetsen en de beoordeling volgens het vier-ogen-principe tot stand zijn gekomen. Elke toets is, na sturing hierop door de toetscommissie, voorzien van een toetsmatrijs. Aanvullend vindt het panel het positief dat de toetscommissie met de Uitwerkingsnotitie handen en voeten geeft aan het toetsbeleid. De toetscommissie werkt vanuit een basis van vertrouwen en dat blijkt terecht. De toetscommissie stelt zelf vast dat het komen tot een kwaliteitscultuur van toetsen nog meer tijd vraagt en blijft daarom actief sturen en blijft zelfkritisch. Het panel is enthousiast over de tot dusver gezette stappen. Het panel oordeelt dat de toetscommissie goed in positie zit en haar rol goed oppakt. Het panel verwacht dan ook dat met de ingezette verbeteringen de kwaliteit van toetsen nog verder zal toenemen.

Examencommissie

De examencommissie gebruikt verschillende manieren om de diplomakwaliteit en de toetskwaliteit van eindwerken en stages te borgen. Zo kalibreert de examencommissie eindwerken zowel intern als in landelijke commissies. Uit de kalibraties met landelijke commissies blijkt dat de eindwerken voldoen aan het vereiste niveau en dat de vastgestelde resultaten van de eindwerken worden bevestigd. De examencommissie heeft recentelijk ook de WAC naar eindwerken laten kijken. Uit deze kalibratiesessies bleek dat geen aanvullende acties betreffende de eindwerken waren vereist. De examencommissie controleert daarnaast of het volledige programma voldoet aan de landelijke eisen, het vereiste niveau, onderzoeksvaardigheden en de toetsbaarheid. Aanvullend trekt de examencommissie elk jaar een steekproef uit de eindwerken om zo zicht te houden op het eindniveau. Zij constateert dat alle voldoende terecht zijn gegeven. De examencommissie staat in voor het gerealiseerde leerresultaat van elke opleiding op basis van de ondernomen borgingsactiviteiten en de inrichting van het proces. Tot slot stelt de examencommissie op voordracht van het management actief examinatoren aan.

Het panel stelt vast dat de examencommissie werkt conform de landelijk gestelde eisen. In gesprek met de examencommissie maakt het panel echter wel op dat de examencommissie in haar werkzaamheden vooral reactief werkt en minder proactief. Het panel zou, zeker gezien de ontwikkelingen in de academie, een meer proactieve houding van de examencommissie meer passend vinden. De examencommissie heeft momenteel de focus bij de stage en het afstuderen en dat zijn in de komende periode de onderdelen die nieuw ontwikkeld zullen worden. Juist in die periode kan de examencommissie meer naar voren stappen als bewaker van het eindniveau en de kwaliteit van de getuigschriften, zo adviseert het panel.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De bacheloropleiding Accountancy, de bacheloropleiding Finance, Tax and Advice, de bacheloropleiding Finance & Control en de Ad-opleiding Finance & Control **voldoen** aan de eisen voor standaard 4.

De leerresultaten worden voor alle opleidingen gerealiseerd, zo constateert het panel. De studenten worden goed voorbereid op het afstuderen en krijgen voldoende houvast in het vinden van een geschikt afstudeerbedrijf en een geschikte opdracht. Het panel heeft een grote diversiteit aan opdrachten gezien. De opleidingen bieden de student ook veel vrijheid bij de keuze voor een onderwerp. Een student mag ook een onderwerp kiezen dat meer ligt op het vlak van vaardigheden, bijvoorbeeld communicatie, binnen een financiële instelling.

Het panel heeft zowel sterke als wat zwakkere eindwerken gezien. Sterke eindwerken blinken uit in helderheid, sterke onderzoeken en relevante adviezen. Zwakkere eindwerken zijn rommelig van opzet en kennen minder scherpte in de adviezen. Het panel adviseert de opleiding om aandacht te geven aan de volgende zaken. Handhaaf de gestelde richtlijn van hoeveelheid pagina's, omdat het panel nu zowel sterke als zwakkere eindwerken heeft gezien die veel langer waren dan de richtlijn van 40 pagina's. Daarnaast adviseert het panel om strakkere richtlijnen te hanteren op stijl en taal. Het panel is enthousiast over het plan om het beroepsproduct ook in het eindwerk meer centraal te zetten. Dat past bij de opzet van de rest van de opleiding.

Het panel vindt dat de opleidingen actief werken aan het borgen van actualiteit en niveau van de eindwerken. Zowel de WAC als het lectoraat Onderzoek van NHL Stenden worden door de opleidingen regelmatig geraadpleegd. Ze geven de opleidingen input tot het ontwikkelen van het nieuwe afstuderen.

Zowel het werkveld als de alumni zijn tevreden over de opleiding. De alumni komen goed terecht in de praktijk – zowel op niveau als in het werkveld van de studie. Vaak kunnen afgestudeerden meteen aan de slag in het bedrijf waar ze zijn afgestudeerd. Het werkveld verwoordde dit als “ze zijn plug-and-play” en dat onderschrijft het panel.

Onderbouwing

Producten van afgestudeerden

Voor de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten heeft het panel acht eindwerken van elke opleiding bestudeerd. De verwantschap tussen de opleiding is sterk en de examencommissie is gemeenschappelijk. Daarom is besloten acht eindwerken per opleiding te bestuderen (per abuis zijn voor de opleiding FTA/FSM negen eindwerken geselecteerd). Het panel hanteerde bij de bestudering de beoogde eindkwalificaties en de eisen die de opleiding aan het eindwerk stelt. Tevens sprak het panel tijdens de visitatiedag met vertegenwoordigers van de

opleiding (docenten en examinatoren), afgestudeerden, vertegenwoordigers van het werkveld en leden van de examencommissie. Het panel heeft vooraf de bevindingen uit de eindwerken besproken. Een aantal eindwerken zijn, conform de in het kader beschreven procedure, onderling uitgewisseld om tot verificatie van het oordeel te komen. Het panel heeft haar oordeel verder gebaseerd op de gevoerde gesprekken tijdens de visitatiedag.

Bij alle opleidingen krijgen de studenten veel ruimte om hun eigen afstudeerbedrijf en opdracht te vinden. De opdracht moet wel passen binnen de gestelde criteria. Volgens de studenten bieden de handleiding en Blackboard voldoende houvast om een opdracht te vinden. Voor de opleidingen in Leeuwarden staan in de handleiding ook diverse voorbeeldopdrachten genoemd. In Emmen biedt de handleiding deze voorbeelden niet. De opleiding F&C wil per september 2020 het afstuderen van beide locaties gestroomlijnd hebben. Het panel ondersteunt deze ambitie.

De studenten kunnen gedurende het afstudeersemester ook in het bedrijf werken. Het panel heeft een grote diversiteit aan financiële opdrachten voorbij zien komen. Sommige eindwerken zijn sterk verwant op de inhoud en andere juist op de vereiste vaardigheden (bijvoorbeeld een communicatieplan binnen een financiële instelling). De opleidingen zijn sterk verwant aan elkaar en dat is ook zichtbaar in de eindwerken. Zo kan het zijn dat een student F&C een opdracht met een sterke belasting-component oppakt. Een dergelijke opdracht zou wellicht ook door een FTA/FSM student kunnen worden opgepakt. Binnen de specialismen leiden de opleiding breed georiënteerde financiële professionals op. De studenten waarderen deze mogelijkheden ook.

Het panel heeft sterke eindwerken gezien, bij alle opleidingen. Vooral over het niveau van de eindwerken van de Ad-opleiding was het panel zeer te spreken. De opleiding weet een hoog niveau te bereiken in twee jaar tijd. Studenten verdiepen zich in onderwerpen als de AVG en procesoptimalisatie inkoop. Bij de bacheloropleidingen sprongen ook een aantal eindwerken eruit voor het panel. Zo heeft het panel bij de opleiding FTA/FSM een zeer gedegen case-study naar Inkoop Broker Platform gezien. De werkdoSSIers waren ook over het algemeen van goede kwaliteit. Voor de opleiding Accountancy vielen ook een aantal eindwerken positief op. Zo heeft het panel een eindwerk gezien rondom informatiebeveiliging en het voldoen aan diverse wet- en regelgeving en hoe dat in te richten intern. Bij de opleiding F&C valt voor beide locaties op dat de studenten brede onderwerpen kiezen. Zo ging één van de eindwerken in op de inrichting van een Balance ScoreCard, zodat het bedrijf dat fors was gegroeid meer mogelijkheden kreeg om te sturen.

Het panel heeft nog een aantal aandachtspunten, naast de toetsing van de eindwerken (zie standaard 3), gesignaleerd uit de bestudering van de eindwerken. Zo is de lengte van de eindwerken regelmatig (veel) langer dan de voorgeschreven lengte van rond de 40 pagina's, exclusief bijlagen. Het panel adviseert de opleiding hierop te sturen. Het panel constateerde dat bij elke bacheloropleiding, bij de Ad-opleiding speelde dit niet, ook een aantal eindwerken zwakker waren. Deze eindwerken waren vaak rommelig en slordig van opzet en taal. Het panel adviseert de opleiding om te kijken naar het invoeren van randvoorwaarden op het gebied van taal en stijl. Het goed kunnen opschrijven van het gedane onderzoek en het beoogde advies, draagt immers bij aan de kwaliteit van het werk. Studenten moeten in staat zijn om compact hun onderzoek en advies neer te zetten. Daarnaast leidt het panel uit de gesprekken af dat het hoofddoel van de scriptie beter gedeeld kan worden. Sommige examinatoren zien een nadruk op onderzoeken, anderen op het proces of het (beroeps)product. Voor alle bacheloropleidingen zal

het eindwerk opnieuw worden ontwikkeld en zal het beroepsproduct centraal komen te staan. De student zal onderzoekend vermogen moeten laten zien om tot dat beroepsproduct te komen. Het panel vindt dat onderzoek al sterk verankerd is in de opleiding en vindt het passend om in het eindwerk, conform de voorbereiding hierop, meer te gaan richten op het beroepsproduct.

Het panel constateert dat voor alle opleidingen de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. De eindwerken zijn van voldoende niveau en (zeer) relevant voor het werkveld. De opleidingen werken daarnaast actief aan het up-to-date houden van niveau en relevantie van het eindniveau, zo constateert het panel. Aan de ene kant vragen de opleiding om advies aan de WAC. De WAC bekijkt regelmatig eindwerken en geeft vervolgens feedback aan de opleiding over het niveau en relevantie. Aan de andere kant helpt het lectoraat mee met het vaststellen van het eindniveau, vooral op het gebied van onderzoekend vermogen. Het lectoraat heeft recentelijk de ontwikkelgroepen voor leerjaar drie en vier input geleverd voor de verwerking van onderzoekend vermogen in de nieuwe curricula en de eisen die aan de eindwerken moeten worden gesteld. Het panel constateert dat opleidingen ambitieus zijn om hun afstudeerfase naar een hoger niveau te brengen en ziet dat juiste stappen worden gezet om deze ambitie te realiseren.

Functioneren van afgestudeerden in de praktijk

De opleidingen kampen allen met een relatief grote groep van langstudeerders, zo staat in het ZER. De vertragende factor zit niet in het afstuderen zelf, zo geven de docenten aan in gesprek met het panel. Studenten krijgen na hun stage vaak een vervolgbaan aangeboden en besteden hier dan ook veel tijd aan. Studenten beamen dat dit voorkomt. Ze stellen dat de bijbaan het werken aan de opleiding soms in het gedrang brengt. Het toont echter ook aan dat de studenten van de opleiding zeer gewild zijn bij het werkveld – nog voordat ze zijn afgestudeerd, wil het werkveld de studenten ‘binnenhalen’.

Het panel heeft gesproken met alumni en werkveld. Beide partijen zijn zeer te spreken over de opleidingen. Het werkveld geeft aan dat het niveau van afstuderen duidelijk hoger is geworden in de laatste jaren. Het onderzoek is van een hoger niveau, waardoor de adviezen beter zijn, zo geven de werkvelddeskundigen aan. Het werkveld neemt studenten vaak aan na afloop van het afstuderen. In die gevallen gaan afgestudeerden met hun eigen advies aan de slag binnen de organisatie. De overgang naar het werkveld verloopt soepel. Voor de opleiding Accountancy en de bacheloropleiding F&C geldt dat ruim 88% (voor Accountancy zelfs 93%) werkt in een baan op niveau (bron: studiekeuze123.nl). Voor de andere opleidingen zijn deze gegevens niet beschikbaar. Het werkveld wist het functioneren van de afgestudeerden in de praktijk het meest treffend te verwoorden: “de afstudeerden zijn ‘plug-and-play’, ze zijn gelijk inzetbaar in de beroepspraktijk”. Het panel sluit zich hierbij aan.

Eindoordeel over de opleidingen

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel			
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	B Accountancy Voldoet	B FSM/FTA Voldoet	B F&C Voldoet	Ad F&C Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet	Voldoet	Voldoet	Voldoet

Het panel heeft kennisgemaakt met een Academie met vier ambitieuze en enthousiaste opleidingen. Alle vier de opleidingen volgen de landelijke opleidingsprofielen nauwgezet en hebben deze uitgewerkt in een eigen visie op het beroep en de opleiding. De opleidingen hebben in de afgelopen jaren met veel veranderingen te maken gehad, waarbij de HEO-conversie, de fusie van Stenden Hogeschool met NHL Hogeschool en de invoering van het DBE-onderwijsconcept de meeste impact hebben gehad. Het docententeam is onder leiding van de teamleiders en academiecteur alle uitdagingen aangegaan. Het resultaat is een eerste opzet van nieuw onderwijs dat goed past bij de beoogde leerresultaten. Leerjaar drie en vier van de bacheloropleidingen moeten nog aan het DBE-onderwijsconcept worden aangepast en het panel verwacht dat de opleidingen dit met de opgedane ervaringen goed zullen doen. De toetsing is over het algemeen valide, betrouwbaar en transparant. Het panel heeft wel een aantal aanbevelingen en sluit zich aan bij de adviezen van de toetscommissie. De afgestudeerden zijn van waarde voor het werkveld.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bachelor opleidingen B Accountancy, B Finance, Tax and Advice en B Finance & Controle en de Ad-opleiding Finance & Control van NHL Stenden Hogeschool als **positief**.

Aanbevelingen

De opleidingen bevinden zich, door zowel de HEO-conversie als de fusie van Stenden Hogeschool en NHL Hogeschool, in een dynamische omgeving. De veranderingen hebben veel energie gebracht. Het panel complimenteert de opleidingen met de wijze waarop ze omgaan met de veranderingen. Het panel geeft de opleidingen graag de volgende aanbevelingen mee:

Standaard 2

- Verken de mogelijkheden om meer aandacht te besteden aan het onderwerp data-analytics in de bacheloropleidingen.
- Probeer in alle vier opleidingen studenten meer ervaring op te laten doen met multidisciplinair werken, bijvoorbeeld door studenten van de verschillende opleidingen samen te laten werken in de ateliers.

Standaard 3

- Probeer de hoeveelheid toetsen in het nieuwe curriculum wat terug te brengen aan de hand van de uitgangspunten vermeld in de Uitwerkingsnotitie Toetsing en maak daarbij gebruik van de mogelijkheden voor formatieve toetsing.
- Zorg ervoor dat examinatoren van eindwerken hun rubricsbeoordeling voorzien van een korte toelichting ten behoeve van de navolgbaarheid van het oordeel.

Standaard 4

- Hanteer randvoorwaarden, zoals lengte en taal, voor de eindwerken ten behoeve van de verhoging van de kwaliteit van de eindwerken.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

Donderdag 17 oktober 2019

Tijdstip	Thema	Deelnemers	
11.45 – 12.00	Ontvangst panel	Management	
12.00 – 14.00	Lunch panel (inclusief voorbereiding)	Panel	
14.00 – 14.45	Visiedoelen Onderwijsconcept en managementgesprek	Academiedirecteur Economics & Logistics Teamleider Bachelor Finance & Control Teamleider Bachelor Finance & Control en Associate degree Finance & Control Teamleider Bachelor Accountancy Teamleider Bachelor Finance, Tax and Advice	
14.45 – 15.00	STER-team Academie Economics & Logistics	STER-teamlid Onderwijs- en Onderzoekskwaliteit STER-teamlid Human Resource Management STER-teamlid Finance & Control STER-teamlid Marketing en Communicatie	
15.00 – 16.15	Tafeldialoog Opleidingen Academie Economics & Logistics	Docenten	Studenten
15.00 – 15.15	Presentatie Onderwijsconcept Design Based Education	Docent Bachelor Finance & Control	
15.15 – 16.15	Studievereniging Increase	Student Financial Services Management, jaar 4 Student Financial Services Management, jaar 2	
	Module 1.1 Business Plan	Docent Finance, Tax and Advice Student Finance, Tax and Advice, jaar 2	
	Module 1.4 Externe Verantwoording	Docent Bachelor Finance & Control Docent Bachelor Finance & Control Student Finance & Control	
	Vaardighedenlijn	Docent Bachelor Accountancy Student Finance & Control, leerjaar 2	
16.15 – 16.45	Inloopspreekuur panel		
16.45 -17.45	Tafeldialoog Waar zijn we trots op!	Docenten	Studenten
	Ad Finance & Control In 2 jaar naar niveau 5!	Docent Associate degree Bedrijfseconomie Student Associate degree Bedrijfseconomie	
	Bachelor Finance & Control Talentcoöperatie	Docent Bachelor Finance & Control Student Bachelor Finance & Control, jaar 4	
	Bachelor Finance Tax and Advice dual Werkpleklersen FTA Learning by doing	Docent Bachelor Finance Tax and Advice Student Bachelor Finance, Tax and Advice, jaar 4	
	Bachelor Accountancy De MKB-Accountant	Docent Bachelor Accountancy Alumna Bachelor Accountancy	
17.45 – 18.00	Presentatie Hbo talentprijs	Alumnus Bachelor Financial Services Management Alumnus Bachelor Accountancy	
18.00 – 18.45	Pauze		
18.45 – 19.45	Gesprek werkveld	Werkveld	Alumni
	Bachelor Finance & Control	Werkveld Gemeente Groningen Alumna Bachelor Finance & Control	
	Ad Finance & Control	Werkveld KWS Alumnus Ad Bedrijfseconomie	
	Bachelor Finance Tax Advice	Werkveld Rabobank Alumnus Bachelor Financial Services Management	
	Bachelor Accountancy	Werkveld Bentacera	

Vrijdag 18 oktober 2019

Tijdstip	Gesprekken	Deelnemers
09.00 – 09.45	Gesprek studenten Bachelor Finance & Control voltijd Associate degree Finance & Control voltijd	Bachelor Finance & Control Voltijd (Emmen) 1. Student, jaar 2 2. Student, jaar 3 3. Student, jaar 4 Bachelor Finance & Control Voltijd (Leeuwarden) 4. Student, jaar 1 5. Student, jaar 2 6. Student, jaar 4 Associate degree Finance & Control Voltijd 7. Student, jaar 2 8. Alumnus
10.00 – 10.45	Gesprek studenten Bachelor Finance Tax and Advice Duaal Bachelor Accountancy Voltijd	Bachelor Finance Tax Advice Duaal 1. Student, jaar 3 2. Student, jaar 2 3. Student, jaar 4 4. Student, jaar 4 Bachelor Accountancy Voltijd 5. Student, jaar 3 6. Student, jaar 3 7. Student jaar 4 8. Alumna
11.00 – 11.45	Gesprek docenten en examinatoren Bachelor Finance & Control Voltijd Associate degree Finance & Control Voltijd	Bachelor Finance & Control EMM 1. Docent 2. Docent Bachelor Finance & Control LWD 3. Docent 4. Docent Ad Finance & Control 5. Docent 6. Docent
11.45 – 12.00	Pauze	
12.00 – 12.45	Gesprek docenten en examinatoren Bachelor Finance Tax and Advice Duaal Bachelor Accountancy Voltijd	Bachelor Finance Tax Advice 1. Docent 2. Docent 3. Docent Bachelor Accountancy 4. Drs. Docent 5. Drs. Docent 6. Docent
12.45 – 13.30	Overleg en lunch Panel	

	Gesprekken	<i>Docenten</i>	<i>Studenten</i>
13.30 – 14.15	Gesprek borging	Examencommissie 1. Docent 2. Docent 3. Docent Toetscommissie 4. Docent Opleidingscommissie 5. Docent Medezeggenschapsraad 6. Docent Opleidingscommissie 7. Student Bachelor Finance & Control, jaar 2 Medezeggenschapsraad 8. Student Bachelor Accountancy, jaar 3	
14.15 – 15.45	Beoordelingsoverleg panel		
	Gesprekken	<i>Management</i>	
15.45 – 16.15	Reflectiegesprek management	Academiedirecteur Economics & Logistics Teamleider Bachelor Finance & Control Teamleider Bachelor Finance & Control en Associate degree Finance & Control, RC Teamleider Bachelor Accountancy, RA Teamleider Bachelor Finance, Tax and Advice	
16.15 – 16.30	Pauze		
16.30 – 16.45	Terugkoppeling	Alle deelnemers	
16.45 – 18.30	Borrel	Alle deelnemers	

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Zelfevaluatie rapport NHLs Zelfevaluatie Academie Economics & Logistics
In het zelfevaluatie rapport zijn de volgende bijlagen opgenomen:
HEO-conversie naamsverandering BE naar F&C
Design Based Education Onderwijsconcept versie 0.1, inclusief infographic, 2017
Evaluatie rapport Keuzedeel Voorbereiding Hbo Economie, april 2019
Factsheet DBE-onderwijs-0-meting, 2019
LOFTA, 2017
LOOFC, 2016
Accountancy beroepsprofiel, 2017
Eindtermen CEA
Werken aan wereldwijze innovatie; strategisch instellingsplan 2019-2024, 2019
Protocol Verbeteren en verantwoorden van afstuderen in het hbo 2.0, 2017
Profiel wendbare professional
Studiegids
Onderwijs en Examenreglement 2018-2019:
 Associate degree Bedrijfseconomie
 Bachelor Finance & Control
 Bachelor Accountancy
 Bachelor Financial Services Management
 Bachelor Finance, Tax and Advice
Dublin-descriptoren
Course document
Academie Economics & Logistics (Algemeen)
Associate degree Bedrijfseconomie
Bachelor Finance & Control
Bachelor Accountancy
Bachelor Finance, Tax and Advice
Overzicht modules en leeruitkomsten
 Associate degree Bedrijfseconomie
 Bachelor Finance & Control
 Bachelor Accountancy
 Bachelor Financial Services Management
 Bachelor Finance, Tax and Advice
Overzicht ingezet personeel
Professionaliseringsplan HR
Studententevredenheid (NSE, 2018)
 Associate degree Bedrijfseconomie
 Bachelor Bedrijfseconomie
 Bachelor Accountancy
 Bachelor Financial Services Management
Inrichtingsplan Academie Economics & Logistics 2018
Uitwerking notitie toetsing, 2019
Rapportage alumni Onderzoek, april 2019
Jaarverslag AC Examencommissie Economics 2017-2018
Jaarverslag BE Examencommissie Economics 2017-2018
Jaarverslag BE Examencommissie School of Business 2017-2018
Jaarverslag FSM Examencommissie Economics 2017-2018
Literatuur – De Kwaliteit van de toetsing in het hoger Onderwijs
Literatuur – Handreiking examencommissie, 2015
Toetsbeleid – NHLs Uitwerkingsnotitie toetsing
Toetsbeleid – NHL Toetskader 2016-2019
Toetsbeleid – Stenden School of Business
Toetscommissie – Verslag leerjaar 1 DBE
Werkwijze examencommissie en toetscommissie
Opleidingscommissie Academie Economics & Logistics
Instemming studentenstatuur_Onderwijs Examenregeling 2018-2019
Verslag opleidingscommissie 16.10.18
Eindpresentatie De Friese Zaak
Bevindingen opleidingscommissie, 2019
Bevindingen opleidingscommissie, cours schedules 15.05.19
Samenstelling opleidingscommissie
Opleidingscommissie Accountancy
Verslag 29 september 2017

Verslag 30 september 2016
Opleidingscommissie Finance & Control Emmen
Verslag 30 januari 2017
Verslag 27 maart 2018
Verslag 7 mei 2018
Verslag 12 juli 2018
Verslag 24 april 2019
Opleidingscommissie Finance & Control Leeuwarden
Agenda 5 oktober 2018
Agenda 21 december 2017
Notulen 5 oktober 2017
Notulen 21 december 2017
Opleidingscommissie Finance, Tax and Advice
Notulen 15 mei 2017
Notulen 27 februari 2017
Notulen 30 oktober 2017
Verzoek tot instemming curriculumwijziging 2019-2020
Werkveldadviescommissie Academie Economics & Logistics
Notulen 23 mei 2019
Presentatie 19 mei 2019
Agenda 31 oktober 2019
Werkveldadviescommissie Accountancy
Notulen 11 april 2017
Notulen 10 april 2018
Notulen 30 oktober 2018
Notulen 23 mei 2019
Werkveldadviescommissie Finance & Control Emmen
Notulen 30 augustus 2018
Notulen 30 oktober 2018
Notulen 4 december 2018
Notulen 12 maart 2019
Notulen 19 juni 2019
Werkveldadviescommissie Finance & Control Leeuwarden
Notulen 8 juni 2017
Notulen 8 februari 2018
Notulen 7 juni 2018
Werkveldadviescommissie Finance, Tax and Advice
Notulen 12 december 2017
Notulen 24 mei 2018
Notulen 15 november 2018
Representatieve selectie van toetsen van elke opleiding